

vestnik

Letnik XIV.

Celovec, petek, 17. januar 1969

Štev. 2 (1386)

Tisoč dni sedanje vlade

v luči samohvale
in opozicijske kritike

Sedanja vlada, ki jo od marca 1966 naprej sestavljajo le še ÖVP-jevski ministri, si je prejšnji teden izmislila nekaj novega: slavila je svoj „tisočdnevni jubilej“ ter se je za to priložnost predstavila za stopnikom fiska, da jim poda obračun o svojem 1000 dni trajajočem vladanju in hkrati obrazloži načrte, ki jih ima za preostali del sedanje legislative dobe.

Za tisočdnevni jubilej ÖVP-jevske samovlade je bilo vsekakor značilno, da je med člani vlade močno prevladovalo vzdušje optimizma in samozadovoljstva, medtem ko je bilo v širši javnosti in zlasti v vrstah opozicije slišati tudi zelo ostre besede kritike.

Da je ÖVP-jevska vlada ob svojem „jubilejnem obračunu“ skušala vse svoje dosedanje delo prikazati v rožnati luči, je v gotovi meri seveda razumljivo. Manj razumljivo pa je dejstvo, da se je tam, kjer ji je zmanjkalo že doseženih „uspehov“, enostavno poslužila — kakor je to sicer navada le med volilnim bojem — lepim besed in obljub za bodočnost. Tudi najlepše obljube namreč nič ne pomagajo, če jih potem nihče ne izpolni (tukaj res ne mislimo samo na ponovno dane in doslej še neizpolnjene obljube o učinkoviti podpori kulturnih in gospodarskih težnjah koroških Slovencev); zato pa je zagotovilo kanc-

lerja Klause, da „ima Avstrija več svobode kot Vzhod in več reda kot Zahod“, vsekakor pomanjkljiv in nezadovoljiv obračun o dosedanjem 1000 dni starem samovladanju ÖVP.

Temu primeren je tudi bil odziv, ki ga je ta obračun sprožil izven ÖVP-jevskih krogov. Ne glede na politično ali drugačno opredelitev namreč v široki javnosti prevladuje mnenje, da je bilo polaganje računov s strani vlade zelo enostransko; manjkale so predvsem postavke, ki bi dale pogled o bremenih, ki jih je ta vlada naložila avstrijskemu ljudstvu.

Zato pa je za tozadevni del obračuna v izdatni meri poskrbela socialistična opozicija, ki je javnosti predložila točen pregled o dodatnih bremenih, naloženih avstrijskemu ljudstvu v zadnjih 1000 dneh ÖVP-jevske samovlade. Iz tega pregleda je razvidno, da te obremenitve znašajo doslej že blizu 40 milijard šilingov, kar preračunano na posameznika pomeni 11.780 šilingov. Samo zvišanje davkov po marcu 1966 znaša doslej 26,9 milijarde šilingov oziroma 8030 šilingov na posameznika.

Letos vrsta volitev

Ko je socialistično osrednje glasilo „Arbeiter-Zeitung“ komentiralo tiskovno konferenco ÖVP-jevske vlade ob novem tisočdnevem jubileju, je med drugim ugotovilo, da je ÖVP s tem sama priznala, da so tej vladi dnevi že šteti.

Kdaj se bodo sedanji vladi res iztekli dnevi, trenutno še nihče ne ve. Vicekancler Withalm je na tiskovni konferenci vsekakor odločno povedal, da volitve ne bodo razpisane pred potekom sedanje legislative periode, kar pomeni, da je kot termin prihodnjih državnozborskih volitev najbolj verjeten marec 1970.

Ne glede na to pa bo tudi že letošnje leto trda preizkušnja tako za ÖVP kot vladno stranko s pravkar podanim obračunom za tisočdnevno samovlado kakor tudi za vse druge politične grupacije, ki so trenutno v opoziciji. Tekom leta se bo zvrstilo namreč več različnih volitev. Že marca bodo na Solnograškem deželno-zborske volitve in jeseni v isti zvezni deželi še občinske volitve. V septembru bodo po vsej Avstriji z izjemo Dunaja, Gradiške in Predaljske izvedene volitve v kmetijske zbornice. Potem so letos na dnevnem redu tudi občinske volitve in deželnozborske volitve na Dunaju, samo še ni znano, ali jih bodo razpisali že spomladi ali pa šele jeseni. In končno bodo novembra tudi še na Nižnjem Avstrijskem volili nov deželni zbor.

Ce upoštevamo, da bodo v nekaterih deželah izvedene volitve v razne forume in bodo šli nekateri volivci torej večkrat na volišče, za vse navedene volitve skupaj lahko računamo s skoraj štirimi milijoni volilnih upravičencev. Zato bodo letošnje volitve vsekakor zanimiv prikaz trenutnega razmerja političnih sil v državi ter jih splošno ocenjujejo kot preizkus za „veliko volilno leto“ 1970, ko bo avstrijsko ljudstvo spet imelo priložnost, možnost in dolžnost, da odloči, kakšna bo v prihodnjih letih politična pot naše domovine.

Vsi pristrčno vabljeni na tradicionalni

18. Slovenski ples

ki bo v soboto 18. januarja 1969 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Sodelovali bodo:

- Plesni orkester iz Ljubljane pod vodstvom Franca Puharja; poje Sonja Gaberšček
- Inštrumentalni kvintet „Veseli trgovci“ iz Kranja
- Baletni ansambel ljubljanske Opere

Vstopnice po 25 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

V letih, odkar ÖVP sama vlada, se ta dodatna bremena zelo hitro večajo. Leta 1966 je zvišanje davkov, pristojbin in tarif po lastni izjavi ÖVP-jevskih ministrov znašalo šele 514 milijonov šilingov, leta 1967 je poskočilo že na 2867 milijonov in lani celo na 4876 milijonov; toda največje zvišanje bo sledilo šele letos, ko bodo dodatne obremenitve presegle 9 milijard šilingov.

Ob takih dejstvih se je samozadovoljni optimizem ÖVP-jevske vlade, kot ga je manifestirala na omenjeni tiskovni konferenci, seveda hitro razblinil, čim je bilo po kratkem „jubilejnem vzdušju“ spet treba pogledati stvarnosti v oči. O tej stvarnosti pa je tudi predsednik FPÖ pravilno ugotovil, da pomeni dosedanja doba ÖVP-jevske samovlade „1000 dni razočaranja“.

„Glede pravic ne sme biti razlik“

Jugoslovanski predsednik Tito je prejšnji teden spregel na Brionih predstavnike italijanske narodnostne skupine z Reke in iz Istre. Ob tej priložnosti je naglasil, da je italijanska etnična skupina v Istri in Slovenskem primorju most med sosednjima državama. „Menim“, je poudaril predsednik Tito, „da je ta most precej trden, saj je to most na odprti meji. Prav gotovo ni na svelu niti ene meje, ki bi bila tako odprta. To pomeni med drugim, da je le malokje tako trden most med narodi in državami, kot je prav tu. Milijoni ljudi hodijo z ene na drugo stran. Ti množični prehodi ne povzročajo nobene škode ne enim ne drugim, temveč — nasprotno — veliko koristijo obema državama, predvsem zato, ker se ljudje tako med seboj spoznava.“

Ko govorimo o eni ali drugi domovini, je dejal Tito, ne smemo pozabiti, da lahko ta domovina postane nekega dne obča domovina, ker so ljudje med seboj tesno povezani. Naglasil je veliki doprinos italijanske narodnostne skupine v Jugoslaviji za razvoj prijateljskih odnosov med sosednjima državama in dejal, da bo tudi v bodoče treba vsestransko razvijati te odnose, kakor je splošno načelo Jugoslavije, da razvija dobre odnose in vsestransko sodelovanje z vsemi državami, ki to želijo.

Prav tako — je nadaljeval predsednik Tito — pa je zelo pomembno, kako se bodo na območju, kjer živi italijanska narodnostna skupina, razvijali odnosi med pripadniki te narodnosti ter Hrvati, Slovenci in drugimi. „Menim, da med vami ne sme biti prav nobene razlike. Nikakor se ne smete počutiti, kot da bi bili državljani druge vrste. Ste državljani socialistične

države in v vsem ste popolnoma enakopravni z drugimi našimi občani. Kakršnakoli, tudi najmanjša diskriminacija kake etnične skupine bi škodovala vsej naši socialistični skupnosti, socialistični Jugoslaviji.“

Potem je predsednik Tito govoril splošno o tako imenovanem manjšinskem problemu in poudaril: „Ne strinjam se s tem, kar se govori o nacionalnih manjšinah, in odločno sem proti taki formulaciji. Ne priznavam narodnih manjšin; priznavam etnične skupine, ne pa narodnih manjšin. Kadar govorimo o narodnih manjšinah, je pri tem že prizvok nečesa neenakopravnega, kot da gre za državljane druge vrste.“

Že pred vojno — je ob koncu dejal predsednik Tito — je jugoslovanska komunistična partija pravilno osvetlila in obravnavala nacionalno vprašanje. „Pri reševanju tega vprašanja je bilo izhodišče — in je še vedno — prav načelo, da morajo biti vsi enakopravni, da glede pravic ne sme biti med narodi, narodnostmi in etničnimi skupinami nobenih razlik. Zato menim, da je za nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov pri nas zelo pomembno, kako se bodo počutili naši občani, ne le Hrvati, Slovenci, Srbi, Makedonci in Črnogorci, temveč tudi etnične skupine, saj je znano, da jih je v Jugoslaviji veliko. Zato ves svet gleda na Jugoslavijo kot na poseben primer: v državi, ki jo sestavlja toliko različnih nacionalnosti in narodnosti, se uresničuje in razvija enotnost, država napreduje, gradi novo življenje. Vsi, ki ne spoštujejo načel o enakopravnosti, zavestno delajo proti enotnosti naših narodov, ne glede na to, kateri nacionalnosti pripadajo.“

Zadnje priprave

ZA USTOLIČENJE NIXONA

V Ameriki potekajo ta teden zadnje priprave za ustoličenje novega predsednika Richarda Nixona, ki bo v ponedeljek 20. januarja uradno nasledil Johnsona. Ob tej priložnosti se bodo zvrstile številne ceremonije in slavnosti, ki bodo baje požrle ogromne vsote denarja. Poleg vsega drugega je predvidena tudi velika vojaška parada.

Na „dogodek leta“ pa se pripravljajo tudi protivojne in druge ameriške organizacije, ki hočejo za to priložnost organizirati velike demonstracije in protestna zborovanja. Protestna zborovanja naj bi se začela že jutrišnjo soboto, v nedeljo pa bo protestno zborovanje v bližini Bele hiše (sedeža predsednika) ter pohod proti poslopju ameriškega kongresa.

Slovesnosti ob ustoličenju Nixona bodo neposredno prenašali po televiziji preko umetnih satelitov, tako da jih bodo spremljali tudi v Evropi, Latinski Ameriki in delu Azije.

Novi podvigi v vesolju

Odkar so trije ameriški astronauti poleteli okoli Meseca in se spet varno vrnili na Zemljo, v javnosti ni bilo slišati le ugotovitev, da je Amerika zdaj spet enkrat prehitela Sovjetsko zvezo, marveč je splošno prevladovalo tudi mnenje, da je v kratkem računati s kakšnim novim sovjetskim podvigom. In sovjetski tehniki res niso pustili dolgo čakati. Najprej so v drugič z uspehom preizkusili doslej največje potniško letalo na svetu — „TU-144“ — ki je dvakrat hitrejši od zvoka; s tem so vsaj trenutno prehiteli Zahod pri razvijanju nadzvočnega potniškega letala. Ta teden pa je Sovjetska zveza poskrbe-

la tudi za nov podvig pri prodiranju v vesolje.

Iz sovjetskega vesoljskega centra Bajkonur v Kazahstanu so v torek poslali na krožno pot okoli Zemlje vesoljsko ladjo „Sojuz IV“, ki jo vodi 13. sovjetski vesoljski potnik — podpolkovnik Vladimir Šatalov. Uradno tudi tokrat niso objavili nobenih podrobnosti, vendar je izstrelitev vesoljske ladje „Sojuz IV“ takoj sprožila val najrazličnejših ugibanj in domnev o resničnem namenu tega poskusa. Predvsem je bilo slišati mnenje, da bodo sovjetski znanstveniki izstrelili na pot okoli Zemlje še nadaljnjo vesoljsko ladjo.

In to se je tudi uresničilo, kajti v sredo so poleteli v vesolje z ladjo „Sojuz V“ kar trije sovjetski astronauti — Volinov, Jelisejev in Krutov. V strokovnih krogih na Zahodu so prepričani, da bosta posadki obeh vesoljskih ladij skušali izvesti spojitve, morda pa bodo astronauti tudi prestopili iz ene v drugo vesoljsko ladjo. Vse to so seveda le ugibanja, kajti v sovjetskih krogih ponovno molčijo o podrobnih nalogah in namenih sedanjih poletov. Ugibanja na Zahodu segajo celo tako daleč, da nekateri računajo tudi z možnostjo, da bi v Sovjetski zvezi izstrelili v vesolje še tretjo vesoljsko ladjo, o čemer pa ob zaključku današnje številke še ni ničesar znanega.

Vsekakor so strokovnjaki prepričani, da hočejo sovjetski tehniki preizkusiti možnosti za spojitve več vesoljskih ladij v tako imenovano vesoljsko postajo, s katere bi potem lahko nadaljevali pot proti Mesecu. Taka vesoljska ladja je namreč neobhodno potrebna za polet človeka na Mesec ali celo na druge planete in je nadaljnji razvoj osvajanja vesolja v veliki meri odvisen od tega, kdaj bo uspelo ustvariti zanesljivo vmesno postajo.

Medtem pa v ameriških krogih že navajajo kar točne datume, kdaj bo prvi človek stopil na Mesec. Po izjavah članov ameriške vesoljske ekipe, ki naj bi se spustila na Mesec, naj bi se to zgodilo še letos, in sicer so možni datumi od julija do septembra.

Razmerje sil med Ameriko in Sovjetsko zvezo

Bivši vrhovni poveljnik ameriških sil v Južnem Vietnamu general Westmoreland, ki so ga zaradi neuspehov ali tudi zaradi spremenjene politike umaknili iz Saigona in imenovali za načelnika vrhovnega poveljstva ameriške vojske, je prispel v Zahodno Nemčijo, da bi osebno preveril pripravljenost vojske v zvezi z bližnjimi vojaškimi vajami Atlantskega pakta v bližini češkoslovaških meja in da bi s tem „opozoril Sovjetsko zvezo, naj se praški primer ne ponovi“, kot drugod po svetu ne bilo dovolj vojnih žarišč, se tudi tu, sredi Evrope, že obstoječa napetost zaostrojuje, pa čeprav v obliki „opozorila“, ki ga predstavljajo vojaške vaje.

Bogu Marsu se torej ni treba bati, da bi ga ovila pajčevina pozabe. Prav narobe, kakor kaže primerjava, kot jo je prikazala ameriška revija „Reader's Digest“ o razmerju sil med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Seveda je treba vse te podatke jemati z določeno rezervo, ker je verjetno, da ustvarja omenjena revija za Ameriko tako mračno sliko zato, da bi pripravila kongres do tega, da bi novemu predsedniku Nixonu in njegovi vladi odobril več sredstev za oborožene sile; kljub temu pa so ti podatki dovolj zgoverni in predvsem zelo zaskrbljujoči.

Novoizvoljeni predsednik — piše med drugim navedeni list — se mora takoj in drastično lotiti ozdravljenja ameriških vojaških sil, če se noče sprijazniti s ponižujočim stanjem drugorazredne sile v odnosu na Sovjetsko zvezo, kot je izjavil neki ameriški vojaški funkcionar. To gledišče pa je tudi gledišče mnogih vidnejših ameriških politikov, ki menijo, da je vietnamska vojna negativno vplivala na razvoj ameriške vojaške sile in če se takoj nekaj ne ukrene, bo prepozno, ker bodo v tem primeru Sovjeti tako daleč pobegnili Američanom, da jih bodo le-ti le stežka dohiteli.

Zasedba Češkoslovaške je dokazala popolno izvežbanost in učinkovitost sovjetskih kopenskih sil. Premiki čet po cestah, železnicah ali z letali so se razvijali do minute in do milimetra točno. In to niso bile majhne enote. Po poročilih ameriške obveščevalne službe je bilo v začetku zasedbe 15 sovjetskih divizij, od katerih so štiri bile na Madžarskem, dve na Poljskem, ostale pa v Vzh. Nemčiji.

Ameriška obveščevalna služba trdi, da je sovjetski mobilizacijski sistem veliko bolj moderen in popoln kot ameriški ali kateri koli drug. Vojska, ki je bila poslana iz Vzhodne Nemčije na Češkoslovaško, je bila zamenjana z novimi četami iz Sovjetske zveze, v katerih je bilo tudi mnogo rezervistov, vendar so bile izvežbane tako kot najboljše regularne čete. Toda tisto, kar je najbolj presenetljivo ameriške vojaške kroge, je bila tajnost, s katero so bili vsi ti premiki izpeljani. Obstaja nevarnost, da se sovjetske čete neopaženo približajo tudi mejam Zah. Nemčije.

Kakovost sovjetskega orožja je prav tako presenetljiva ameriške vojaške kroge. Razumljivo je, da ni znano, s čim vse razpolaga sovjetska vojska, toda tisto orožje, ki se je pojavilo v Vietnamu, dokazuje odlično kakovost.

Zaradi tega, ker so Američani zaposleni v Vietnamu, so vso svojo pozornost posvetili enotam v Vietnamu, medtem ko so svoje glavne sile zanemarili, predvsem pa kopenske sile. Obe svetovni vojni pa sta dokazali, da se vojna dobi le s kopenskimi silami.

Zasedba Češkoslovaške je tudi pokazala nepripravljenost tako Američanov kot tudi organizacije NATO. Ameriški oklepni diviziji, ki sta v Texasu in ki služita za strateško rezervo NATO in za kateri se je smatralo, da bi ju v enem mesecu mogli premestiti v kateri koli del Evrope, sta se izkazali kot povsem nepripravljeni. Isto je s pehotno divizijo, ki je prav tako določena kot strateška rezerva NATO. Bilo je potrebno najmanj pet mesecev, da bi se te tri divizije pripravile za akcijo.

Ameriški vojaški strokovnjaki so v kongresu izjavili, da so ameriške enote dobesedno ohromele, ker so zaradi vietnamske vojne izgubile najboljše strokovnjake in najboljše opremo. Skoraj nobena ameriška enota ne razpolaga s potrebnimi rezervnimi deli. V kongresu je bilo tudi rečeno, da bi se ameriška sedma armada v Zahodni Nemčiji ne mogla boriti več kot nekaj tednov brez potrebnih okrepitev. Njeni najboljši častniki in podčastniki so odšli v Vietnam, ker so tam boljše plačani.

V zadnjih petih letih so Američani izgubili nekaj življenjskih položajev v svetovni strategiji. Ameriški „golobi“ (nasprotniki vietnamske vojne) trdijo, da je to posledica pre-

tiranega ameriškega zavzemanja v Vietnamu, nekateri vidnejši vojaški in politični funkcionarji pa menijo, da je to posledica podcenjevanja nasprotnika. Krivdo za vse to pa očitajo bivšemu obrambnemu ministru McNamari, ki da se je preveč opiral na medcelinske rakete in zato zanemarjal kopenske sile.

Revija potem očita tudi predsedniku Johnsonu, ki da je hotel imeti hkrati „topove in maslo“, hkrati pa priznava:

Vojna v Vietnamu je vplivala mnogo tudi na razmere v deželi, kjer je raslo nerazpoloženje proti tej nepriljubljeni vojni in kjer se je mladina množično skušala izogniti vojaščini. Prišlo je nato do plemenskih izgrediv in kongres je bil prisiljen zmanjšati vojaški proračun, da bi se kolikor toliko zadovoljile potrebe upornih črnec.

Nova uprava se bo morala takoj lotiti velike dileme: ali dati milijarde dolarjev za reorganizacijo ameriške vojske, ali pa se

sprijazniti s ponižujočim stanjem drugorazredne sile. Mnogi vojaški in politični voditelji Amerike menijo, da bo najtežja odločitev novega predsednika v tem in da bo ta odločitev enaka odločitvi Amerike, da je stopila v drugo svetovno vojno.

Ko potem trdi, da je obrambni minister Clifford mnenja, da se obrambni proračun ne sme zmanjšati niti v primeru, če pride do zaključka vojne v Vietnamu, revija nadaljuje:

Toda še huje je to, da se ni spremenil le odnos kopenskih sil v korist Sovjetske zveze. V zadnjih nekaj letih so sovjetske sile narasle v vsakem pogledu. Izreden razvoj sovjetske tehnologije je pripomogel k kakovostnemu razvoju njihovih vojaških sil. In tako nekdanja ameriška premoč v strateških, pomorskih, letalskih in jedrskih silah s strani Sovjetske zveze ni bila le dosežena, pač pa v marsičem tudi presežena.

Na koncu revija opozarja, da naj se nihče ne vara, ker da je ameriška vojska močna, zelo močna in da je kljub velikim stroškom Vietnamu ameriška industrija tako velika, da more kmalu proizvesti vso potrebno opremo in orožje. Vendar meni, da bo moral novi predsednik storiti vse, da pride do razorožitve, kar bi koristilo obema nasprotnikom, hkrati pa bo moral reorganizirati ameriško vojsko.

Razvoj mednarodnega turizma

Organizacija Združenih narodov za gospodarsko sodelovanje (OECD) je pred kratkim objavila pregled razvoja tujkega prometa v zadnjih letih. Iz tega pregleda je med drugim razvidno, da so v letu 1967 v svetovnem merilu zabeležili okroglo 138 milijonov inozemskih turistov, kar je bilo za 5 odstotkov več kot leta 1966, ko so našli 131 milijonov inozemskih turistov; od leta 1965 do leta 1966 pa se je to število povečalo za 14 odstotkov. Manjši porast v letu 1967 pripisujejo predvsem počasnejšemu razvoju tujkega prometa v Evropi.

Podobno je bilo v evropskih deželah tudi pri deviznih do-

hodkih iz turizma: devizni dohodki iz mednarodnega turizma so leta 1967 znašali 7,9 milijarde dolarjev, kar je bilo le še za 3 odstotke več kot leta 1966, ko so dohodki znašali 7,7 milijarde dolarjev; od leta 1965 do 1966 so se ti dohodki namreč povečali še za 9 odstotkov. Vzroke je treba iskati v dejstvu, da so se leta 1967 precej zmanjšali izdatki nemških (za 3 %) in nizozemskih (za 6 %) in britanskih (za 8 odst.) turistov.

Največji dohodek od mednarodnega turizma je v letu 1967 zabeležila Italija, in sicer 1,4 milijarde dolarjev; na drugem mestu je bila Španija (1,1 milijarde dolarjev), prav toliko je dosegla tudi Francija, na Za-

hodno Nemčijo je prišlo 877 milijonov dolarjev, na Veliko Britanijo 652 milijonov, na Avstrijo 615 milijonov in na Švico 575 milijonov dolarjev.

V lanskem letu podatki za prvo polletje v primerjavi z istim obdobjem prejšnjega leta kažejo, da se je število tujih turistov povečalo zlasti v Jugoslaviji in Avstriji (za 8 odstotkov), pa tudi Italiji in Švici sta v tem obdobju zabeležili več tujih turistov kot v istih mesecih leta 1967. Pri tem je igralo pomembno vlogo zlasti povečanje števila nemških turistov, saj se je število njihovih nočnin v prvem polletju 1968 povečalo v Jugoslaviji za 12, v Avstriji za 7 in v Italiji za 6 odstotkov.

„Duhovniška vojna“ v Italiji

Nekaj podobnega — pravijo v Rimu — se še ni nikoli pripetilo v zgodovini katoliške cerkve, vsaj v Italiji ne. Kdo bi si lahko zamislil, da v prepolni cerkvi med svečanim trenutkom začetka maše glasno polemizirajo z duhovnikom. Še huje: na koncu polemike javno glasujejo, da bi ugotovili, ali je večina vernikov za ali proti maši.

Vendar pa se je to zgodilo predzadnjo nedeljo, ko je duhovnik delavske župnije Isolato na periferiji Firenc nameraval začeti z redno službo božjo. Naletel je na ne navadno revoltirane farane, ki so napolnili cerkev do zadnjega kotička. Niso bili jezni na novega duhovnika dona Albo. Njihova zahteva, da bi naj ne bilo maše tisto nedeljo, je bila v bistvu naperjena proti sklepu kardinala Florite, ki je pred kratkim suspendiral njihovega prejšnjega duhovnika dona Mazzija in na njegovo mesto postavil novega.

EFTA se dobro razvija

Tajništvo Evropskega področja svobodne trgovine (EFTA) je objavilo poročilo, v katerem je razčlenjen vpliv ukinitve carin in količinskih omejitev na gospodarski razvoj in trgovino v članjenih državah, med katere sodi tudi Avstrija.

Trgovinska izmenjava znotraj skupine je naraščala povprečno za 12 odstotkov letno, izmenjava z drugimi trgovinskimi partnerji v svetu pa samo za 7 odstotkov. Po zaslugi liberalizacije niti padec gospodarske konjunktore v letih 1966 in 1967 ni občutneje vplival na trgovinsko izmenjavo v EFTA.

Dolga je zgodba o spopadu med večino faranov Isolota in njihovega idola dona Mazzija na eni strani ter nepopustljivega in osornega kardinala Florite na drugi strani. Vse se je začelo lani jeseni, ko je don Mazzi podpisal akt solidarnosti z mladimi katoličani sosednje župnije, ki so bili zasedli svojo cerkev, ker jim duhovnik ni dovolil, da bi v cerkvi razpravljali o čisto „cerkvenih vprašanjih“, kot na primer o tem, da se cerkev, ki je po Kristusu „dom siromakov“, tesno povezuje z bogataši in državo; ali o tem, da cerkvene oblasti ne bi smele postavljati, zamenjavati in poviševati duhovnikov brez posvetovanja z verniki itd.

Kardinal Florito je ostro grajal dona Mazzija in mu postavil ultimatum: ali prekliče besedo solidarnosti z mladimi katoliki ali pa odloži talar. Vso jesen tja do novega leta je trajal spopad. Pred cerkvijo župnije Isolato je bila „generalna skupščina vernikov“, ki se je je udeležilo kar 6000 ljudi. Močno so podprli svojega duhovnika in zavrnili kardinalov ultimatum. Kardinal je ostal pri svojem sklepu in prišlo je do demonstracij mladine po ulicah Firenc, v katerih je sodelovalo tudi čez sto duhovnikov; dalje do manifestacij študentov pred samim Vatikanom, prvega dne novega leta pa celo v sami cerkvi sv. Petra — vse v znamenje solidarnosti z duhovnikom donom Mazzijem. Njega so celo sprejeli visoki funkcionarji Vatikana, vendar to ni pomagalo, don Mazzi je moral oditi, ker je bila volja florentinskega kardinala močnejša od volje celotne župnije.

In tako se je zgodilo, da je predzadnjo nedeljo celo don Alba dejal: če je večina proti maši, potem tudi maše ne bo.

POŠIROKEM SVETU

LONDON. — Odbor socialistične internacionale je na svojem posvetovanju v Londonu sklenil, da bo kongres te organizacije v juniju v Eastbournu na Angleškem. Na njem bodo med drugim razpravljali o razorožitvi, o enotnosti Evrope in o splošnem mednarodnem položaju. Kakor znano, je predsednik socialistične internacionale prejšnji avstrijski vicekancler in predsednik SPÖ dr. Bruno Pittermann, štirje podpredsedniki pa so Willy Brandt (Zahodna Nemčija), Tage Erlander (Švedska), Guy Mollet (Francija) in Harold Wilson (Britanija).

PARIZ. — Te dni je bival na uradnem obisku v Franciji predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Mika Spiljak. V njegovem spremstvu sta bila med drugimi vršilec dolžnosti državnega sekretarja za zunanje zadeve Mišo Pavičević in pomočnik državnega sekretarja Mitja Vošnjak. Predstavniki Francije in Jugoslavije so ob tej priložnosti razpravljali o raznih vprašanjih bilateralnega značaja, pa tudi o perečih mednarodnih problemih. Predsednika jugoslovanske vlade je sprejel tudi francoski predsednik de Gaulle.

STOCKHOLM. — Kot prva zahodnoevropska država je Švedska te dni priznala Severni Vietnam in s tem izzvala veliko razburjenje na Zahodu, zlasti pa v Ameriki. Da pa je mera res polna, je Švedska tudi sporočila svojo odločitev, da bo svoje predstavništvo v Kubi povišala na raven veleposlaništva. Tako je zadala ameriški diplomaciji kar dva udarca, vendar je za svojo odločitev izbrala ugoden trenutek, ko je Amerika tik pred zamenjavo predsednikov in s tem tudi zamenjavo vseh vodilnih predstavnikov v diplomatski službi, tako da morebiten ameriški protest zdaj ne bi imel nobenega pomena.

SAIGON. — Kakor poročajo iz krogov, ki so blizu šefu saigonskega režima, namerava južnovietnamski predsednik Nguyen Van Thie baje predlagati ameriški vladi, da bi tekom tega leta umaknili iz Južnega Vietnamu 20 do 60 tisoč svojih vojakov. Sedaj ima Amerika v Južnem Vietnamu 540.000 mož, tako da morebitno zmanjšanje njihovega števila res ne bi igralo nobene vloge. Za ta ukrep se je predsednik Nguyen Van Thie menda odločil zato, ker sodi, da bi predlog saigonskega režima o zmanjšanju ameriških sil lahko prepričal ameriško javnost, da se saigonski režim krepi in da se zmeraj zasluži ameriško podporo. Vendar pa svojega predloga ne namerava odpisati prej, predno ne bo ugotovil, kaj o tem misli nova ameriška vlada pod predsednikom Nixonom.

WASHINGTON. — Kot poroča „Washington Post“, so se nad Kanado precej povečale radioaktivne padavine, in sicer zaradi podzemeljskega jedrskega poskusa, ki ga je prejšnji mesec napravila Amerika v Nevadi in s katerim je očitno kršila mednarodni sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. Dosedanji sporazum prepoveduje namreč ne le poskusov v ozračju, vesoljstvu in pod vodo, marveč tudi tiste podzemeljske poskuse, zaradi katerih bi se lahko povečale radioaktivne padavine preko nacionalnih meja.

MOSKVA. — Po podatkih Ekonomičske gazete ima Sovjetska zveza zdaj že 240 milijonov prebivalcev. Med njimi je 75 milijonov otrok, od tega 30 milijonov v predšolski starosti. Od leta 1940 do lani se je število prebivalcev povečalo za 22 odstotkov; zlasti se je povečalo število prebivalcev v Kazahstanu, na daljnem sovjetskem vzhodu, v republikah centralne Azije, v vzhodni Sibiriji ter na Uralu in v Moldaviji. Lani je 55 odstotkov sovjetskih prebivalcev živel v mestih.

NOVI SAD. — V Vojvodini so minulo jesen posejali pšenico na 465.000 ha polj, kar je za 25.000 ha več kot v letu 1967. Družbena gospodarstva so posejale pšenico na približno 234.000 ha, na privatnih posestvih pa je s pšenico posejanih približno 231.000 ha, od tega v kooperaciji več kot 139.000 ha. Skoraj povsod so sejali visokorodne sorte pšenice.

BOZEN. — Tirolski deželni glavar Wallnöfer je v izjavi za milanski list „Corriere della Sera“ izrazil mnenje, da bo morda že v marcu ali aprilu prišlo do rešitve južnotirolskega vprašanja. Sporazum bi bistveno prispeval k pomiritvi na Južnem in Severnem Tirolskem, kajti — kakor se je izrazil deželni glavar Wallnöfer — „čolnovi teroristov bi vzel veliko vetra iz jader“.

NEW YORK. — Bivši ameriški predstavnik v Združenih narodih George Ball je v članku, ki ga je objavil v listu „New York Times“, resno svaril pred okrepitevijo Zahodne Nemčije. Po njegovem mnenju ni več mogoče računati s tem, da bi se Zahodna Nemčija še naprej zadovoljila z „nižjim položajem“, marveč je le še vprašanje časa, kdaj bo nova nemška generacija ubrala agresivnejšo in samozavestnejšo pot v svetovni politiki.

Slovenski duhovniki in verniki so hudo razočarani

„Ko Katoliški delovni odbor in Narodni svet koroških Slovencev, pa tudi Krščanska kulturna zveza, kakor kaže, namenoma molčijo, sem z zadoščanjem ugotovil, da ste se VI v noveletnem uvodniku dotaknili krivic, ki jih dela celoški ordinariat slovenskemu ljudstvu. Vendar bo le težko kdo razumel, kaj mislite pod utesnjevanjem soodločanja v upravi. Zato Vas prosim, da bolj na široko pišete v Vestniku o tej najnovejši krivici, ki jo je prizadejal ordinariat slovenskemu prebivalstvu.“

Tako se glasi izvleček iz pisma, ki ga je pisal slovenski duhovnik piscu noveletnega uvodnika v našem listu.

Naj bo torej tej želji ugodeno!

V resnici je šlo skoraj čisto neopazeno mimo nas, da je škof vzel koroškim Slovincem drugega kanonika, ki so ga do sedaj stalno imeli v kapitulju krške škofije. Samo v Nedelji in v nemškem časopisu smo brali v zadnjem času, da je celovski škof imenoval za novega kanonika monsignora Johanna Zimolina in je bil ob tej priložnosti imenovan za častnega kanonika dekan beljaške dekanije Filip Millionig. Pri imenovanju monsignora Zimolina za kanonika gre za zasedbo mesta, ki je postalo v kapitulju vakantno s smrtjo prelata dr. Rudolfa Blümla.

Ker je veljala do sedaj tradicija, ki pomeni v cerkvi nepisan zakon, da je nasledoval umrlega slovenskega kanonika vedno duhovnik slovenske narodnosti, je bilo med slovensko duhovščino in med koroškimi Slovenci sploh mnogo ugotovljenja, kdo bo novi drugi slovenski kanonik, zlasti ker mesto ni bilo razpisano. Polagoma pa so se slišali glasovi, da ne bo več drugega slovenskega kanonika in bo škof sledil sofisticiranim in nestvarnim argumentom svojega bivšega kaplana in sedanjega komendatorja pri Gospe Sveti Wilhelma Mucherja. Vendar tega ni med duhovščino nihče pričakoval.

Tem večje je zato sedaj razočaranje, predvsem pa ogorčenje nad to krivično odločitvijo celovškega škofa, ki je s tem kot prvi izpolnil nalogo, ki je bila upravi, šoli in cerkvi dana pred petdesetimi leti s strani tedanjega koroškega deželnega glavarja dr. Lemischa, češ, da je za preobrazbo, to je za raznarodovanje našega ljudstva časa le še doba ene generacije, potem mora biti delo storjeno.

Tako vsaj tolmačijo slovenski duhovniki in slovensko ljudstvo ta nov

vi, proti njim naperjeni ukrep celovškega škofa. To tembolj, ker je na zasedanju duhovniškega sveta na tozadevno vprašanje škof sam brez sramu odgovoril v smislu iznašanja Mucherja, da koroškim Slovincem na osnovi njihovega števila pripada samo še en kanonik. Slovenski duhovniki kar niso mogli verjeti take brezobzornosti svojega škofa in upravičeno sprašujejo, ali koroškim Slovincem sedaj pripada tudi še samo 2 do 2,5 odstotka duhovnikov, kakor bi to logično sledilo iz izvajanja Mucherja. V resnici pa je med duhovniki krške škofije ena tretjina Slovencev in nič drugačno ni razmerje med bogoslovci v semenišču, čeprav ordinariat ne da niti groša podpore Mohorjevim dijaškim domovom.

V tej luči se še vse bolj kaže dejanska krivičnost celovške škofije, ker so v njenih očeh slovenski duhovniki zaradi svoje narodnosti nesposobni za višje mesto v hierarhiji in smejo očitno izpolnjevati le vrzeli zaradi pomanjkanja nemških duhovnikov. Če bi se to zgodilo na državni ravni, bi to pomenilo kršenje načela enakosti državljanov, diskriminacijo koroških Slovencev in kršitev človekovih pravic. Cerkev pa gre mimo vsega tega, sklicujoč se na „demokracijo“ in krščansko pravičnost. Velja, kakor je dejal neki duhovnik, da je ta zadnji ukrep celovške škofije samo še potrdilo več, da odločajo v celovškem ordinariatu predvsem nemško-nacionalni in šele potem katoliški vidiki, kakor se je to ponovno izkazalo ob ukrepih na področju slovenskega verouka in slovenskega bogoslužja.

Vsekakor je razočaranje med slovenskimi duhovniki in slovenskimi verniki nad tem najnovejšim ukrepom celovškega škofa zelo veliko, ker so prepričani, da je bila tudi prvotna ponudba mesta slovenskemu duhovniku samo formalna, ker se je škofijstvo že prej prepričalo, da dolični mesta ne bo sprejel. Iz strahu, da bi ga drug slovenski duhovnik le prevzel, pa mesta raje ni več razpisalo, čeprav je med slovensko duhovščino v smislu cerk-

Ptuj slavi 1900-letnico

Pred 1900 leti, namreč leta 69 po našem štetju, je rimski zgodovinar Tacit v svojih zgodovinskih spisih prvič omenil ime današnje Ptuj, ki so ga stari Rimljani takrat imenovali Poetovio. Ta zapis je služil kot povod, da bo Ptuj letos obhajal svoj veliki jubilej.

Najrazličnejše ustanove v Ptuj samem in tudi drugod v Sloveniji že dalj časa pripravljajo posamezne manifestacije, s katerimi bočejo tekom leta proslaviti jubilej Ptuja. Tako bo pokrajinski muzej v Ptuj v sodelovanju s slovenskim etnografskim muzejem iz Ljubljane pripravil osrednjo arheološko razstavo pod naslovom „Ptuj v prvem stoletju“, nadalje razstavo slovenske pustne maske s poudarkom na pustnih likih z Dravskega in Ptujkega polja, ter razne spominske in likovne razstave. Ptujski zgodovinski arhiv pripravlja razstavo o razvoju mesta Ptuja od 9. stoletja dalje, društvo za folklorne prireditve bo letošnje kurentovanje vključilo v jubilejne proslave, prav tako se bo v praznovanje vključila ptujška gimnazija, ki prav v jubilejnem letu obhaja tudi svojo lastno stoletnico, medtem ko bo ptujška glasbena šola v tem okviru proslavila svoj 50-letni jubilej.

Visoki jubilej Ptuja pa ni pomemben le za mesto samo, marveč tudi za vso Slovenijo, predvsem zaradi kulturnega in zgodovinskega pomena tega mesta. Saj je ravno Ptuj kot eno izmed najstarejših naselij na Slovenskem ohranil vsaj delni pečat iz starih časov in se bodo zato tudi v širšem okviru potrdili, da v jubilejnem letu znova osvetlijo njegovo vlogo v zgodovini in jo prikažejo v pravi luči. Torej ni pretirana ugotovitev, da se bodo proslave 1900-letnice Ptuja razvile v vseslovenski kulturni dogodek.

venih predpisov marsikdo tudi „pabilis“.

Ko je eno mesto v kapitulju spet

vakantno, slovenski verniki z zanimanjem čakajo, ali bo škof sedaj vsaj popravil krivico...

MED NOVIMI KNJIGAMI:

Jadranski koledar 1969

Za tistega, ki se podrobneje zanimala za usodo, življenje in delo naših bratov v Italiji, je gotovo najbolj zanimiv vsakoletni „Jadranski koledar“, ki ga izdaja Založništvo tržaškega tiska pod pokroviteljstvom Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu. Je to namreč obsežen in pester letopis, ki prinaša zanimive prispevke z vseh področij življenja in bitja Slovencev v Italiji, članke iz njihove zgodovine in še posebno poročila o njihovem sedanjem prizadevanju za doseganje narodnostnih pravic in vsestranske enakopravnosti.

Vse te ugotovitve v polni meri veljajo tudi za „Jadranski koledar 1969“, ki mu je urednik Jože Koren spet vtisnil pečat pravega almanaha primorskih Slovencev. Treba je samo naštet nekaj naslovov iz koledarskega kazala: Gospodstvo Trsta in Slovenci, Nekaj statistik o slovenskem šolstvu na Tržaškem, Po volitvah v Italiji, Mednarodni turizem in goriško gospodar-

stvo, Hranilnica in posojilnica v Sv. Križu pri Trstu, Literarno delo Andreja Budala, Ob 40-letnici razpusta Zadružne zveze v Trstu, Dnevnik beneškega Slovenca, Protikoncilne tendence proti rabi slovenskega narečja vernikov v videmski nadškofiji, Partizanska bolnišnica „Zalesje“ v Brkinih, Ob stoletnici prvega slovenskega kulturnoprosvetnega društva v Štandrežu, Nekdanje in današnje Barkovlje, O Marini Slovenki iz Dekanov pri Kopru, Kako govorijo v Golcu v slovenski Čičariji, Dokumenti in borbe za narodnostne pravice Slovencev pod Italijo, Seznam slovenskega tiska na Tržaškem, Goriškem in v Beneški Sloveniji itd. itd.

Naštevati bi lahko še nadaljevali, kajti vsebina koledarja je skoraj neizčrpna, seznam sodrnikov je tako obširen, da so napolnili več kot 300 strani debelo knjigo s članki, leposlovnimi spisi (med temi je tudi nekaj pesmi našega pesnika Andreja Kokota kot prispevek koroških Slovencev), spomini, dokumenti, poročila, nasveti in raznimi drugimi prispevki, ki jih bogatijo še številne fotografije in risbe, medtem ko naslovno stran krasi posnemek kraške ohceli po starem običaju v Velikem Rapnu.

Skupaj z „Jadranskim koledarjem“ so v slovenskih družinah na Tržaškem in Goriškem ter v Beneški Sloveniji prejeli še zbirko knjig Mladinske knjige in Prešernove družbe iz Ljubljane.

KULTURNE DROBTINE

● Odbor za glasbeno dejavnost pri republiškem svetu Zveze kulturnoprosvetnih organizacij Slovenije je ustanovil posebno Gallusovo plaketo in Gallusovo značko, ki jo bodo podeljevali najuspešnejšim amaterskim glasbenim skupinam in posameznikom. Značke bodo podeljevali v zlatu, srebru in bronu.

● Društvo Dante-Alighieri v Celovcu bo priredilo prihodnji petek v celovškem Domu glasbe koncert v počastitev 100-letnice smrti znanega italijanskega skladatelja Gioacchina Rossinija. Vokalni ansambel Musica Viva iz Milana bo izvajal Rossinijeva komorna dela, koncert pa bo vodil Silvano De Francesco.

● Po končanem snemanju jugoslovanskega filma „Bitka na Neretvi“, ki so ga medtem prodali že v več kot 70 držav sveta, so filmski producenti sklenili, da se bodo takoj lotili priprave za realizacijo še ene velike epopeje iz narodnoosvobodilne vojne — filma „Sutjeska“.

● S predstavo Verdijeve opere „Ples v maskah“ v mariborski Operi je režiser in znani slovenski gledališki strokovnjak Emil Frolih proslavil 35-letnico svojega umetniškega delovanja. Ob tej priložnosti je bil doležen številnih čestitk iz vse Jugoslavije.

Politični in cerkveni činitelji

naj v celoti izpolnjujejo naloge, ki jih nalagata ustava in koncil

Zvezni odbor italijanske sekcije Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur, ki se je pred kratkim sestal na dvodnevem posvetovanju v Špetru Slovencev v Videmski pokrajini, je sprejel med drugim tudi dva dokumenta, ki se nanašata na slovensko narodnostno skupnost v Italiji.

V prvem dokumentu je rečeno, da odbor po poročilih, ki so jih podali predstavniki Slovencev iz dežele Furlanije-Julijske krajine in zlasti še predstavniki iz Beneške Slovenije, „izraža svojo naklonjenost in solidarnost z njihovimi upravičenimi jezikovnimi in kulturnimi zahtevami, ki niso le ogrožene, pač pa celo prezirane in tlačene v najbolj dvoumni raznarodovalni tradiciji, ki je značilna za ta obmejna področja“. Ko nadalje ugotavlja skrajno siromaštvo in socialni zastoj, ki sili najboljše moči tega slovenskega prebivalstva k izseljevanju, kar resno preži z razkrojem in fizičnim uničenjem slovenske narodnostne skupine v videmski pokrajini, jih poziva, „naj ohranijo svojo zdravo življenjskost, ki jim je kljub vsemu omogočila, da so se ohranili skozi stoletja, da bodo vztrajali proti slehernemu zatiralnemu dejanju, nasprotnemu ustavnim predpisom mlade italijanske republike“. Hkrati poziva pristojne politične in cerkvene činitelje, „naj posvečajo temu pozornost tako, da bodo lahko v celoti izpolnjevali naloge, ki jim jih nalagata republiška ustava in duh zadnjega vatikanskega koncila“.

Podobno vsebino ima tudi drugi dokument, v katerem je rečeno: „Zvezni odbor za etnično-jezikovne kupnosti in za regionalne kulture v Italiji, zbran na svojem zasedanju v San Pietro al Natisone, bivšem Špetru Slovencev, izraža svoje prepričanje, da se bodo pristojne oblasti zavedle, da raba krajevnih imen, ki neposredno ali posredno pričajo o narodnostnem izvoru prebivalstva, ni nikakšen napad na celovitost države, pač pa da je

del zgodovinskega bogastva krajevnega jezika in kulture in da ga je treba kot takšnega ohraniti in ščititi. Nadalje izraža željo, da bodo oblasti poskrbele, da se ponovno uvedejo krajevna imena, ki so bila iz političnih razlogov ukinjena in spremenjena po priključitvi teh krajev. Končno vabi vse državljane, za katere republiška ustava ni le kos papirja, naj store, kar menijo, da je primerno storiti, da se zgoraj izražene želje uresničijo v najkrajšem času.“

PO PODATKIH LETNEGA POROČILA UNESCO:

Na svetu še okoli 40 odstotkov nepismenih

Specializirana organizacija Združenih narodov za kulturo, znanost in prosveto (UNESCO) je spet izdala zanimivo letno poročilo, ki vsebuje najrazličnejše podatke s posameznih področij dejavnosti in izživljanja, ki spadajo v območje interesov te organizacije. To so področja vzgoje, bibliotek, knjižnih izdaj, tiska nasploh, nadalje področja kinematografije, radia in televizije itd.

Novo poročilo vsebuje statistične podatke iz 200 držav oziroma ozemelj. Seveda pa je razumljivo, da ne gre za podatke iz najnovejše dobe, marveč je v poročilu zajeto predvsem leto 1966, ki pa v primerjavi s podatki za prejšnjo dobo vse do leta 1950 kljub temu nudi zelo zanimiv pregled razvoja na omenjenih področjih človeškega življenja.

Na osnovi objavljenih podatkov moremo sklepati, da so se šolske zmogljivosti na svetu od leta 1950 do 1966, torej v petnajstih letih, povečale za 86 odstotkov. Največji skok so razumljivo napravila tista področja sveta, ki so bila in so v primerjavi z ostalimi bolj razvitimi predeli še vedno zaostala. Zato spada v prvo vrsto v tem skoku Afrika, kjer se je zmogljivost šol povečala za dvakrat in dosegla že 141.300.000 šolskih otrok, medtem ko jih je pred petnajstimi leti imela le 72.200.000. Za Ameriko veljajo naslednje številke: leta 1950 je bilo na razpolago manj kot 50 milijonov sedežev v učilnicah, leta 1966 je njih število doseglo že skoraj 100 milijonov. V Evropi pa je bilo leta 1950 nekaj manj kot 57 milijonov otrok, ki so obiskovali šolo, dočim jih je bilo leta 1966 že 80.670.000.

Letno poročilo UNESCO navaja tudi zanimive podatke o stanju nepismenosti v svetu. Leta 1950 je bilo na svetu okoli 700 milijonov ljudi, ki še niso znali pisati in brati. V naslednjih desetih letih se je to število povečalo na 740 milijonov, kar pa ne pomeni, da se ne-

pismenost večja. Vsaj v relativnem smislu to ne drži, kajti leta 1950 je bilo še 44 odstotkov odraslih ljudi na svetu, ki so bili nepismeni, medtem ko je bilo leta 1960 nepismenih le 39 odstotkov odraslih ljudi. To navidezno protislovje je posledica tega, da se večja števila odraslih ljudi, ker so v letih mnogi prejšnji nepismeni otroci postali sedaj nepismeni odrasli ljudje, zato pa bo v naslednjem desetletju celotno število nepismenih manjše na račun prej navedenega povečanja šolskih zmogljivosti zlasti v zaostalih predelih sveta.

Kar zadeva knjižni tisk, v obdobju 1955 do 1966 ni bilo posebnih sprememb. Kot že desetletja prej, je do leta 1966 bila še vedno na prvem mestu Sovjetska zveza tako glede števila knjižnih naslovov kakor tudi glede naklade knjig. V Sovjetski zvezi so leta 1966 natisnili 72.977 različnih knjig, v Ameriki jih je izšlo 58.510, na Japonskem, ki se je porinila na tretje mesto, so istega leta izdali 30.500 knjižnih del, v Veliki Britaniji 28.789 del itd.

Zanimiva je tudi dejavnost posameznih filmskih industrij. Navadno prevladuje mnenje, da je Amerika največji filmski proizvajalec nasvetu; dejansko pa Amerika nikoli ni imela tega prvenstva. Kar zadeva celovečerne filme, je Azija daleč pred ostalim svetom. V letu 1966 je Japonska izdelala kar 719 celovečernih filmov; na drugem mestu je Indija s 316 filmi, pač pa je ta dežela prej dolga leta vodila na tem področju; tretje mesto je zavzemala Formoza, kjer so leta 1966 izdelali 257 celovečernih filmov; sledila je Italija z 245 filmi, na petem mestu je mali Hong Kong s 171 filmi in šele na šestem mestu se je zvrstila Amerika, kjer so leta 1966 proizvedli 168 celovečernih filmov. Nato sledijo Španija (160 filmov), Sovjetska zveza (159), Južna Koreja (142) in Francija (130). Istega leta je bilo po vsem svetu 251.000 kinematografskih dvoran, ki so imele skupno 76 milijonov sedežev.

Ob robu dogodkov

Po naši zemlji

● V Ločah in okolici vlada med našim ljudstvom silno ogorčenje zaradi iznašanja dr. Hansa Steinacherja na grobu znanega „Abwehrkämpferja“ Karla Fritza.

Kakor je razvidno iz časopisja, je dr. Hans Steinacher na grobu trdil, da je baje Karl Fritz po vkorakanju nacističnih čet v Jugoslavijo našel v jugoslovanskem zunanem ministrstvu listine, ki so težko obremenjevale slovenske sode Karla Fritza, da pa je le-ta te listine takoj uničil, da ne bi škodoval njegovim sosedom.

Skoraj celih trideset let je imel Karl Fritz časa, da bi to povedal in bi po letu 1945, ko je bil na tem, da se bo moral pred ljudskim sodiščem zagovarjati zaradi udeležbe pri zločinem izseljevanju koroških Slovencev, to dejstvo, če drži, lahko izkoristil v svoje opravičilo in kot olajševalno okolnost.

Toda Karl Fritz tega nikdar ni trdil niti o tem ni govoril kot priča na procesu proti Maier-Kaibitschu, tako da so trditve dr. Hansa Steinacherja več kot dvomljive. Zato so Slovenci v Ločah in okolici tudi tako ogorčeni nad tozadevnim iznašanjem Steinacherja, ki pomeni splošno sumničenje vse starejše slovenske generacije. Na splošno zahtevajo, naj dr. Steinacher navede imena, ker sicer njegova trditev predstavlja najbolj gnusno obrekovanje, ko se sklicuje na mrtvo pričo, ki ne more več govoriti. Take metode obrekovanja vsaj v omikani družbi niso v navadi.

V ostalem se slovensko prebivalstvo v Ločah in okolici sprašuje, v čem naj bi obstojal obzir Karla Fritza napram svojim slovenskim sosedom. Kakor znano, so tudi iz Loč in okolice morale številne slovenske družine v izseljeništvu, nekateri Slovenci iz te okolice pa tudi v koncentracijsko taborišče, in to v času, ko je bil Karl Fritz najožji sodelavec šefa izseljenškega urada Maier-Kaibitscha.

● Nič nimamo proti proslavam dogodkov pred petdesetimi leti. Pač pa moramo sem ter tja majati z glavami, če gledamo, kdo vse marsiča ob takih priložnostih kot baje zasluži mož. Da je med njimi mnogo takih, ki pred petdesetimi leti nikakor niso bili udeleženi pri kakršnikoli akciji, bi človek še razumel; da pa so pri teh očitno „zasluži“ med nacistično okupacijo merodajne, je že bolj značilno.

V Podkloštru vsaj so bili zbrani na proslavi vsi funkcionarji iz časa nacizma od nacističnih županov do raznih nacističnih strankinih veljakov, da se je poštenim Avstrijcem lahko gnusilo. Če je bil to vzrok, da se je občina več ali manj distancirala od take proslave, samo pozdravljamo.

Morda bi kazalo, da bi se oblast malo zanimala za ozadje srečanj toliko znanih bivših nacistov, ki nikakor niso bili borci za Avstrijo.

B I L Č O V S

V nedeljo 12. januarja je igrala na našem odru farna mladina iz Šmihela pri Pliberku. Prišli so z lepo Vombegarjevo igro „Vrnitev“.

Veseli smo bili, da nas je obiskala igralska skupina iz Podjune, ker so taki medsebojni obiski nedvomno koristni, saj nam pomagajo, da se med seboj spoznamo in premostimo razne ugovore, češ, da se Rož in Podjuna ne razumeta. Pa še kako se razumemo! To smo lahko ugotovili tudi na tej prireditvi, ko je nabito polna dvorana pri Miklavžu prisluhnila govoric igralcev in smo jih vsi razumeli.

Občinstvo je bilo navdušeno spričo zelo lepo podane igre in vsi sodelujoči zaslužijo pohvalo. Prav lepo se zahvaljujemo vsem skupaj za njihov trud in želimo, da bi še prišli med nas.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

HOLBIČE PRI ŠKOFIČAH

Dobesedno od dela v gozdu je šel Jože Perdacher, p. d. Šluderman, iskat zdravje v celovško bolnišnico, iz katere pa se je vrnil domov le še toliko, da uredi vse potrebno za svoje nasledstvo. Dve uri navrh, ko je vse uredil, je zatisnil oči.

Rajni Šludermann ni bil le skrben gospodar in oče svoje veččlanske družine, marveč se je z marljivostjo in vestnostjo trudil tudi za svojo sosesčino in široko okolico. Tako je bil več desetletij odbornik Hranilnice in posojilnice v Škofičah, pri kateri je več kot deset let brezplačno vršil tudi posle tajnika. Bil je med ustanovitelji in pozneje tajnik požarne brambe v Holbičah, v zadnjih letih pa še občinski odbornik, izvoljen na slovenski listi, ter odbornik krajevnega kmečkega odbora, cerkveni ključar in član cerkvenega odbora. V mladih letih pa

je bil Jože Perdacher tudi marljiv prosvetaš ter se je posebno uspešno uveljavil v igralski skupini škofiškega slovenskega prosvetnega društva. Splošno je bil priljubljen in povsod spoštovan.

Tako je razumljivo, da se je 7. januarja zbrala ogromna množica žalnih gostov od blizu in daleč, da pospremi pokojnika na njegovi zadnji poti. Na domu in ob grobu je rajnemu zapel v slovo pevski zbor SPD „Edinost“ v Škofičah, poslovljene besede pa so spregovorili poleg domačega župnika Nadraga tudi škofiški župan Martin Bürger kot zastopnik občine, Lovro Kramer v imenu sosesčine, domače Hranilnice in posojilnice ter prosvetnega društva in predstavnik požarne brambe.

Zaostalim domačim izrekamo k težki izgubi iskreno sožalje!

VELINJA VAS

Komaj smo prestopili prag novega leta, pa je tudi smrt že posegla v vrste naših vaščanov in pretrgala nit življenja tukajšnjemu posestniku Nartičeve kajže Valentinu Mišicu, ki je bil s 86 leti najstarejši prebivalec naše vasi.

Rodil se je pri p. d. Črnuju na Mali gori v občini Bilčovs. V hribih tukajšnje občine je bil rojen, tam je tudi zrasel v trdnega, žilavega moža, ki je kljub temu, da v svojem življenju ni okusil mnogo dobrega, le dosegel visoko starost. Pred leti se je priženil k p. d. Paternavu v Velinji vasi. Dolgo vrsto let sta tam gospodarila z ženo. Že tedaj njuno življenje ni bilo z rožami poslano, a ko mu je umrla žena, pa je na svoji kajži gospodaril in gospodinjil sam in življenje mu je bilo še trše. Toda priklenjen na svoj dom je delal in mirno prenašal vse težave, kajti ljubil je zemljo, ki je bila njegova last.

Pa je prišlo leto katastrof. Pred nekaj leti je Drava trgala mostove in poplavlila rodovitno zemljo. Tudi humberški in rožeški most sta postala takrat plen razburkanih voda. Treba je bilo hitro ukrepati, kajti ves promet čez Dravo je zastal. Druž-

ba dravskih elektrarn je imela z bilčovski strani do Bistrice v Rožu že zgrajen nov most, državna in deželna cestna uprava pa sta v teku dobrih treh tednov zgradili novo cestno povezavo med cesto, ki pelje iz Celovca preko Gur, in skozi Velinjo vas do novega dravskega mosta. Pri tem je bila v napotje prav Paternavova

ŠT. TOMAŽ PRI CELOVCU

Prejšnji mesec, 19. decembra, smo spremili na zadnji poti dolgoletno šenttomaško mežnarco Marijo Novak, rojeno Ogris. Nad 40 let je oskrbovala s svojim pred nekaj leti umrli možem mežnarsko službo v Št. Tomažu. Oba sta v teh dolgih letih okusila vso trdoto te službe, posebno še, ko je poslednji slovenski župnik Brabenec moral leta 1929 zapustiti to ob jezikovni meji ležečo župnijo. Od tedaj župnija nima več slovenskega duhovnika. Oba oskrbovalca mežnarije pa sta bila zavedna Slovenca in ju je bolelo, ko so se morale slovenske molitve in pesmi v cerkvi umakniti

nemškimi. Danes je tam popolnoma nemško bogoslužje in niti enega očenaša se ni moglo več moliti v slovenskem jeziku ob odprtem grobu zveste cerkvene uslužbenke, ki je bila do zadnjega diha zvesta svoji slovenski materini besedi.

Rajna Marija Novak je bila rojena v bilčovski fari. Že v mladih letih se je vključila v vrste aktivnih članov Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“; bila je vrla igralka, izvrstna pevka in aktivna v deklškem odseku. Več let je izpolnjevala tudi dolžnost društvene odbornice. Bila je tako požrtvovalna, da jo

Beseda naročnikom

Začelo se je spet novo leto. Ob tej priložnosti je povsod navada, da se napravi obračun. Tak obračun je seveda potreben tudi med listom in njegovimi naročniki. Zato smo današnji številki priložili položnice ter cenjene naročnike in bralce prosimo, da se jih poslužijo za vplačilo naročnine, ki za celo leto znaša le 60 šilingov. Plačilo naročnine pa je seveda možno tudi v obrokih, ali mesečno 5 šilingov, ali četrtletno 15 šilingov oziroma za pol leta 30 šilingov.

Hkrati z opozorilom glede naročnine pa se do bralcev naše lista obračamo tudi s prošnjo, da nam pomagajo širiti krog naročnikov „Slovenskega vestnika“. Potrudimo se vsi, da bo našel list pot v vsako slovensko družino, da bo postal obveščevalec vsega ljudstva. Čim večji krog njegovih naročnikov in bralcev, tem lažje bo izpolnjeval svojo nalogo.

Uredništvo in uprava

kajža, ki so jo odkupili od Valentina Mišica, kateri je nato kupil Nartičevo, kjer je zdaj umrl.

Kakor je bil pokojni Mišič človek, ki je živel bolj sam svoje življenje, pa je eno lastnost le imel, zaradi katere je lahko mnogim za zgled, ki se imajo za zelo pametne. Zavedal se je, da ga je rodila slovenska mati, in tega se ni nikoli sramoval. Kadar je bilo treba na volišču postaviti moža, je še vedno storil svojo narodno dolžnost, za kar mu je spoštovanje in čast.

Ob veliki udeležbi žalnih gostov smo ga v nedeljo 5. januarja spremili na kraj počitka pri podružni cerkvi v Velinji vasi. V slovo so mu zadozele slovenske žalostinke, ki jih je zapel moški zbor SPD „Bilka“.

Naj Valentin Mišič mirno počiva po trudu polnem življenju, vsem sorodnikom pa velja naše sožalje.

je SPD „Bilka“ imenovalo za svojo častno članico.

Ko se je poročila z Mihaelom Novakom, se je preselila v Št. Tomaž. Takrat je v Št. Tomažu še zelo dobro delovalo slovensko prosvetno društvo in Marija se je tudi v svojem novem bivališču takoj vključila v kulturno delo. Toda čim je odšel iz župnije župnik Brabenec, ki je postal prošt v Podkmosu, je zamrlo tudi koristno izobraževalno delovanje, slovenska beseda in pesem sta bili pregnani iz cerkve in začel se je hud raznarodovalni pritisk, ki pa ga za to odgovorni krogi v svoje opravičilo navadno imenujejo „proces naravne asimilacije“. Marija Novak je vztrajala na svojem mestu in z bolečino v srcu nosila grenko zavesl, da bo, ko bo tudi ona odpoklicana iz te doline solz, zamrla še zadnja slovenska sled pri šenttomaški cerkvi.

Naša želja je, da bi se pokojna Marija od težavne življenjske poti odpočila ob strani svojega moža; ohraniti jo hočemo v hvaležnem spominu, sorodnikom pa izrekamo naše sožalje.

SLOVENJI PLAJBK

Sporočamo žalostno vest, da je 31. decembra 1968 v 72. letu starosti v celovski bolnišnici umrl Valentin Malle, p. d. Breznikar.

Rajni je bil poznan v širokem krogu našega ljudstva. Ni bil „irs, ki bi ga veler majal“, pa tudi svojega materinega jezika, ki mu ga je dala na življenjsko pot mati, ni prodajal za „skodelico kaše“ kot mnogi drugi.

V soboto 4. januarja je rajnega spremljala velika množica žalnih gostov na njegovi zadnji poti. Ob odprtem grobu sta spregovorila Feliks Wieser in prof. dr. Pavle Zablantnik. Oba sta v lepih besedah orisala pokojnikovo življenjsko pot, ki ni bila vedno rožnata. Dr. Pavle Zablantnik je še posebej poudaril odnos pokojnika do slovenske gimnazije. Ko je šola začela delovati in je še marsikdo dvomil, če bo sploh mogla dihati, je rajni Breznikar kot zaveden Slovenec zaupal njenemu vodstvu sina Toneta, kmalu nato pa je omogočil študij na slovenski gimnaziji tudi še drugemu sinu. Prvi sad je že dozorel, kajti Tone je medtem končal študij na graški univerzi (k čemur mu ob tej priložnosti naknadno čestitamo).

Pevci so se od pokojnika poslovili z žalostinkami, pogrebne obrede pa je opravil domači župnik.

Zalujemo svojim, ženi in otrokom, izrekamo tudi tem potom iskreno sožalje!

KOLEDAR

Petek, 17. januar: Anton
Sobota, 18. januar: Priska
Nedelja, 19. januar: Marij
Ponedeljek, 20. januar: Fab. in Seb.
Torek, 21. januar: Neža
Sreda, 22. januar: Vincencij
Četrtek, 23. januar: Zar. D. M.

Zapiski s pevskega gostovanja

Št. Vid v Podjuni. — Prvega zimskega dne, 22. decembra minulega leta, so se odpeljali naši pevci v Zreče, to je večja vas blizu Slovenskih Konjic na Štajerskem. Povabil jih je tamkajšnji pevski zbor, ki se je povezal s šentvidskim zborom po zaslugi našega pevca Otona. Oto namreč redno obiskuje pevovodske tečaje v Velenju. Tam se je seznanil z zreškimi pevovodjem Vladom Mohoričem, pa sta se pomenila, da bi bilo prav, ko bi se zbora pobje spoznala ter medsebojno izmenjala gostovanja. Pa se je z Zrečani povezal še naš šentvidski pevovodja Hanzej Kežar in beseda je meso postala: naši pevci so se z avtobusom Štefana Sienčnika napotili v Zreče, pevski zbor iz Zreč pa bo obisk vrnil letos tekom zimskih mesecev.

Vreme ni bilo nič kaj prijazno, ko smo se vkrcali v avtobus. Vse naokrog siva megla. Kljub temu pa je bilo razpoloženje pevcev izredno dobro. Zakaj tudi ne! Saj nosijo v sebi mlada, razigrana srca in našo smejočo se pesem, ki jo nesejo onim, ki si je želijo. Poleg tega pa je obveljal še izrek: „če angelci potujejo, se smeje jim nebo“; še na avstrijski strani se nam je predstavilo sonce, ki nas je z malimi presledki spremljalo vse tja do kraja našega gostovanja. Vmes smo na državni meji pri Labotu še videli, kakšna usoda doleti meso, ki kljub uvoznim prepovedi pride v Avstrijo — neizprosno roma v potok, kot hrana ribam, ki niso dovzetne za slinavko in parkljevko.

Lepa vas Zreče leži ob vznožju Pohorja, na južni strani pod Roglo, kjer izvira Dravinja. V stari Jugoslaviji je prebivalcem bogve kako dobro ni šlo; vladala je brezposelnost, gospodarstvo je imelo v rokah nekaj močnikov. Danes vlada tam zadovoljstvo. Imajo svojo tovarno kovanega orodja ter sestavnih delov za tovarno motornih vozil Tomos v Koprju. Življenjska raven se je tako dvignila, da je bilo v bližnji okolici sezidanih več kot 200 družinskih hišic. Vas je vsa obdana z vinskimi goricami, ki dajejo lastnikom lepe pridelke. Kakovost vina je odvisna od leta kot povsod. Če je vino dobro, pravijo: takšnega smo pridelali; če je pa kislica, pa, takšnega nam je bog dal. Kakor smo pozneje doglali, so letos kar dobrega pridelali. —

Ko smo prispeli na cilj, smo se po prisrčnem pozdravu seznanili z našimi gostitelji — zreškimi pevci ter dvorano, kjer je popoldne bil nastop. Napolnili so jo domačini ter gostje iz sosednih vasi in mesta Slovenske Konjice do zadnjega sedeža. Med poslušalci smo srečali tudi naše rojake, ki živijo v Zrečah in Konjicah. Prišli so poslušati „svojo“ narodno pesem, zapeto iz koroških grl in bili so za kratek čas spet presajeni v kraj, iz katerega so izšli.

Zreški pevski zbor je s svojimi sočnimi in barvitimi glasovi zapel v pozdrav dve pesmi, še prej pa je izrekel dobrodošlico član zboru tov. Kežar. Nato se je začel odvijati program naših pevcev. Občinstvo je vsako pesem navdušeno nagradilo z aplavzom, enako soliste tako v mešanem in moškem zboru kakor tudi pevki in spremljevalca s harmoniko. Škoda le, da je zaradi izostanka kitarista odpadel godalni trio. Vseeno so občinstvo navdušili tudi v tem sestavu.

Program je bil zelo zahteven, saj so v njem imeli tudi Gallusa (Ecce quomodo moritur), Andlov „Kolo“, Foersterjev „Večerni ave“, Gobčevo „Koroška“ itd. Še ena posebnost je bila pri tem nastopu: prvič se je pri teh pesmih postavil pred zbor kot dirigent naš pevec in član tria Oto Wutej, ki je pokazal, kaj se je naučil na pevovodskih tečajih doma in v Velenju, katere je redno obiskoval. To je izreden muzikalni talent in želimo, da bi se še nadalje tako razvijal ter ostal naš pesmi zvest tudi v nadaljnjem delovanju kot poklicni vzgojitelj glasbe.

Ob koncu je zboru k uspešnemu koncertu čestital v imenu občine Konjice član odbora tov. Konrad Sodin, jim poklonil šopek nageljev ter jih povabil na večerjo v Zadružno klet v Konjicah. Tam se je razvilo prisrčno vzdušje, ki bo udeležencem ostalo v trajnem spominu. Ves večer je bila ena sama pesem, saj so prepevali hkrati kar trije ali štirje zbori, vsak v svojem koncu razsežne kleti; zdravica je sledila zdravici. Le težko smo se poslovili, ali moralo je biti. Zrečanom pa kličemo: hvala vam in na svidenje pri nas na Koroškem!

Zn

Stara pravljica o Kurentu

Maliček in Andražek sta se stisnila k topli peči, zraven mamice, ki je vzela v naročje Puhka. Zunaj je bilo tako mraz, da je pokalo golo drevje in škripal sneg pod nogami samotnega popotnika. „Kdo neki zdaj blodi, v tem mrazu, okrog hiše?“ sta vprašala otroka. „Mogoče Kurent, ki išče Belo ženo,“ je rekla mamica in otroci so vedeli, da se jim obeta nova pravljica. „Kako je bilo s Kurentom?“ so vprašali, mamica pa je rekla: „Poslušajte!“

V starih časih se je revnemu bajtarju in njegovi ženi rodilo dete, ki sta mu dala ime Kurent. Ko je bil Kurent dve leti star, so mu umrli starši. K sebi ga je vzel bogat stric, pa mu je deček pobegnil, ker ga je stric samo pretepal. Nekaj časa se je mali Kurent potepal in stradal. Slednjič se je udinjal pri kmelu. Temu je služil sedem dolgih let in si prislužil sedem belih vinarjev in eno suknjico. Nato je pustil službo in se spet napotil po svetu, zakaj imel je nemirno kri, ki ga je gnala iz kraja v kraj. Koder je hodil, je veselo klical: „Sedem dolgih let sem služil, sedem belih vinarjev prislužil in eno suknjico!“

Srečal ga je berač, ki mu je rekel: „Če si sedem vinarjev prislužil, daj meni enega!“

„Na, siromašek, vzemi,“ je rekel Kurent. „Meni jih ostane še šest.“ In krenil je dalje in klical: „Sedem dolgih let sem služil, sedem vinarjev prislužil in eno suknjico, en vinar pa sem dal potrebnemu beraču!“ Seveda so se mu vsi smejali, a berači so prihajali drug za drugim k njemu, dokler jim ni vsega razdal. Ostala mu je samo še suknjica.

Bila je takšna zima, da so medvedi zmrzovali v svojih brlogih in ptice padale z dreves kakor ledene kepe. Kurenta je pošteno zeblo, zaval se je v suknjico in na vso moč kričal, kakor bi se hotel ogreti: „Sedem dolgih let sem služil, sedem vinarjev prislužil in eno suknjico. Vinarje sem razdal potrebnim beračem, suknjico pa še imam!“

Na cesti ga je srečala Bela žena, ki prihaja po ljudi, kadar so utrujeni, bolni in naveličani življenja, da jih spravlja k počitku. Bila je tako mraz, da je celo Belo ženo zeblo. Šklepetala je s kostmi, da je bilo neprijetno. Poprosila je Kurenta, naj ji podari suknjico. In glej, Kurent jo je res slekel, da se je mogla ogniti vanjo. Lepo se mu je zahvalila in rekla: „Ti, Kurent, si res usmiljenega srca. Česa pa bi si ti pozelel?“

Kurent se je veselo posmehal in rekel, da si že dolgo želi gosli. Vendar bi hotel imeti takšno, da bi moral vsakdo zaplesati, kadar bi on, Kurent, zagodel nanje. Seveda se je le norčeval, kakor je bila njegova navada. Kako se je začudil, ko je Bela žena nenadoma izginila, njemu pa so kar iz zraka zrastle pod pazduho goslice! Kurent je zaukal, prijel z eno roko goslice, z drugo lok in zagodel takšno melodijo, da je še njega kar privzd-

govalo. Tako je poskakujoč krenil proti najbližjemu mestu.

Bil je predpust, čas velikih pustnih šem. Kurent se jim je hotel pridružiti. Ko je tako norel, vriskal in godel po cesti, je srečal gospoda na konjih. Gospoda je jezдила iz bližnjega grada na lov, toda tistega dne ji ni bilo namenjeno loviti nič drugega kakor repe lastnih konj. Komaj so namreč konji zaslišali pesem Kurentovih goslic, so se začeli kakor neumni obračati v krog, da so gospe in gospodje popadali s sedel. Vendar nesrečni plemenitniki niti na tleh niso imeli miru, temveč so se morali obračati in obračati po Kurentovih melodijah v tako norem plesu, da se je Kurent kar zvijal od smeha. Godel je vse dotlej, da so bili gospodje in gospe že čisto onemogli in ožuljeni od plesa. Ko se je Kurentu le zazdelo, da gospoda ne more več, se jim je vljudo poklonil in odšel. Gospodje in gospe pa so šli za njim v mesto in ga zatožili mestnim sodnikom. Tem se je zdela ta hudobija tako neznanska, da so ga obsodili na smrt na vislicah.

Kurentu so zvezali roke na hrbtu, čeprav je bila strašna zima, mu slekli še srajco in

mu obesili zanko okrog vratu. Rabelj je že čakal, da mu zavije vrat, ko je dejal Kurent: Gospodje sodniki! Vsakdo, ki stoji na takšnem prestolu kakor jaz sedaj, ima pravico do poslednje želje. Moja želja je skromna. Dajte mi goslice, da še enkrat zagodem — potem umrem, če že mora biti. No, sodniki so mu rade volje ustregli in mu dali goslice.

Zdajci je Kurent zagodel in vsi sodniki in gledalci, ki se jih je zbrala velika množica, so začeli plesati in poskakovali, da jim je sredi najhujše zime postalo vroče kakor v razbeljenem kotlu. Dvignil se je strašen hrup — prošnje, kletve, vpitje, jok. Takšne kolobocije še ni bilo v mestu. Rabelj je skočil z vislic in si zlomil nogo, vendar je moral plesati po eni sami nogi dalje. Med splošnim hruščem in vpitem je Kurent izkoristil ugoden trenutek, stisnil goslice pod pazduho in izginil.

Potem je Kurent s svojimi goslicami potoval po svetu, godel dobrim ljudem za zabavo, hudobnim pa nagajal. Minilo je mnogo let, postal se je, zlezal v dve gube in Bela žena se ga je domislila in prišla ponj.

Poslušajte, kaj se je zgodilo nekoč.

Zivela je siromašna žena. Imela je štiri otroke.

Otroci niso ubogali matere. Tekali so in se igrali na snegu od jutra do večera.

Ko so se spet vrnili v šotor, so imeli mehke škorenjčke iz naoljene kože vse zasnežene. Mati jim jih je očistila.

Zmočile so se odeje in mati jih je sušila.

Mnogo dela je imela.

Nekega dne je mati lovila ribe v reki. Bilo ji je hudo, ker ji otroci niso pomagali.

Zavoljo težkega življenja, zavoljo preobilnega dela je mati hudo zbolela.

Ležala je v šotoru in klicala in prosila otroke:

— Otročki moji, prosim, dajte mi vode. Osušilo se mi je grlo. Prinesite mi vode.

Mati je prosila prvič, prosila drugič. Toda otroci ji niso prinesli vode.

Starejši je dejal:

— Saj je nimam.

Drugi je rekel:

— Saj nimam kape.

Tretji je pristavil:

— Saj nimam obleke.

Najmlajši pa se niti izgovarjal ni.

Tedaj je rekla mati:

— Blizu nas je reka. Tudi brez obleke bi mi lahko stekli po vodo. Usahnili mi bo grlo od žeje. Rada bi pila.

Otroci so se zasmejali in zbežali iz šotora.

Dolgo so se igrali in niti pogledali niso več k materi.

Navsezadnje je postal naj-

KUKAVICA

(ESKIMSKA PRAVLJICA)

starejši lačen in odgrnil je šotor.

Zagledal je mater. Stala je sredi šotora in se oblačila.

In že se je obleka prekrila s ptičjim perjem.

Mati je prišla za desko in deska se je spremenila v ptičji rep.

Železni obroč pa se je spremenil v ptičji kljun.

Namesto rok so ji zrastle krila.

Mati se je spremenila v ptico in zletela iz šotora.

Zaklical je starejši sin:

— Bratci, pogledjte, pogledjte, naša mati leta kot ptica.

Vsi otroci so zbežali za materjo in klicali:

Mama, mama, saj ti bomo prinesli vode.

Mati jim je odvrnila:

— Ku-ku, ku-ku! Prepozno je, prepozno. Pred menoj je jezerska voda. Letim k valovom.

Otroci so tekli za materjo in jo klicali. Nesli so za njo korec z vodo.

Najmlajši je klical:

— Mamica, mamica! Vrni vrni se domov! Na, vodice! Popij jo, mamica!

Mati je odvrnila iz daljave:

— Ku-ku, ku-ku, ku-ku! Prepozno je, sinko. Ne bom se vrnila.

Tako so otroci tekli za materjo več dni in noči. Tekli so preko kamenja, po blatu in preko bregov.

Raztrgali so čevlje in si ravnili nožice do krvi. Koder so hodili, je ostala za njimi rdeča sled.

Nikoli več se ni vrnila mati — kukavica.

In od takrat kukavica ne plete lastnega gnezda in ne hrani sama svojih otrok.

Po tundri od takrat raste in cveti rdeči mah.

Zimska

Pod klancem, tik ob cesti
sneženi mož stoji,
ker revčka močno zebe,
prav kislo se drži.

Namesto ust kos grabelj,
dva oglja sta oči,
kjer nos bi moral biti,
koren mu rdeč štrli.

Na glavo posadili
so lonec mu prsten,
a v roko so mu dali
od metle drog lesen.

Zdaj revček tam sameva,
otrok več k njemu ni,
pred ostro burjo k peči
prav vsi so mu odšli.

Maks Simončič

Spet je bila zima in Kurent se je ravno odpravil na neko pustno veselico, ko ga je srečala na zaledenem ribniku, preko katerega je držala najbližja pot v mesto, kjer so ga čakale šeme. Obstala je pred njim, kakor da je zrasla iz ledene skorje, in mu rekla: „Kurent, čas je, da te popeljem k počitku!“

Kurentu pa se še ni dalo umreti. Brž je zagodel na svoje goslice poskočno melodijo in Bela žena je morala, rada ali nerada, zaplesati po ledu. Po gladki ploskvi ji je drselo, padala je, se pobirala, vzdihovala in grozila Kurentu, ali ta se ji je samo smejal. Nato ga je začela milo prositi, naj se je usmili in neha gosti.

„Dobro,“ ji je rekel Kurent, „nehal bom, toda samo, če mi obljubiš, da nikdar več ne prideš pome!“

Bela žena je vzdihnila in rekla: „Obljubim ti, vendar pomni, da se boš kesal.“ Njen glas ni bil hud, ampak žalosten. Kurent je nehal gosti, ona pa je izginila v zimsko noč.

Kurent se je po dolgih letih le naveličal življenja. Poskusil je najti Belo ženo, da bi jo poprosil, naj ga vendarle spravi k počitku. Blodil je po svetu, pesem njegovih goslic je postajala bolj in bolj žalostna. Včasih je od daleč ugledal Belo ženo in se že razveselil. Toda komaj je zaslišala njegov omahujoči starčevski korak, je pobegnila in nikdar, nikdar je ni mogel dohiteti. In tako blodi še dandanašnji po zasneženih cestah in poteh, severni veter mu brije za hrbtom žalostinko, ivje se mu lovi na obrvih in na bradi, strune na goslicah so mu popokale druga za drugo, on pa kliče za Belo ženo, naj se ga usmili — toda zaman.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

20

Toda Francka je tekla za njima in je jokala naglas. Mati se je razjezila: „Domov, Francka!“ — Toda Francka je tekla in se je spotaknila in je padla. Ko je vstala, si ni upala več dalje, jokala je in gledala za njima, ki sta hitela po klanecu.

Na kolodvoru je bilo vse prazno in tudi voz je bil prazen, ki sta sedla vanj; drugi vozovi so bili polni italijanskih delavcev, rjavi obrazi so gledali skozi mala okna. Sedla sta k oknu in sta gledala, kako je hitela pokrajina mimo, — pusta pokrajina, samo kamenje in sam osat. Toda kmalu se je izpremenilo, že so se prikazovali zeleni travniki, polje se je svetilo tam v dolini, sonce je sijalo na bele hiše, ki so se videle majhne in lične, kakor otroške igrače, narejene iz belega papirja. Vlak je časih malo postal, sprevodniki so vzdikali z visokim glasom, zaropotalo je, streslo se in spet je šlo dalje, zdaj že po lepi ravnini, že naravnost proti Ljubljani. Lojzetu je utripalo srce, da ga je slišal; — gledal je s pozornim očesom in zdelo se mu je, da že vidi, kako se tam od daleč sveti nekaj bisernega, čudovitega — pač zlati stolp ljubljanske cerkve. Gledal je in bleščalo se je venomer, migljalo je iz megle, razločevalo se je zmerom bolj, ali potem je nenadoma spet izginilo, prav pred očmi se je dvignil črn holm, kakor da bi

bil šele v tem hipu zrastle iz zemlje... Toda glej, visoko poslopje, in že spet drugo, in že drugo ob drugem; tam vitek stolp tvornice, tam prostran vrt s pisanimi steklenimi krogli, ki so se lesketale v soncu... Visoko poslopje je ostalo zadaj, odprl se je malo svet, odprla se je nenadoma dolga in široka cesta s hišami na obeh straneh in v ozadju se je vzdignilo dvoje visokih rdečih stolpov z nečim zlatim, bleščočim navhu... Zažvižgalo je, zaropotal je vlak in se ustavil. Lojze in mati sta stopila z voza na prosti peron ljubljanskega kolodvora. Ljudi je bilo vse polno, večidel so bili gosposko oblečeni in nekateri so govorili po nemško. Dolga cesta je držala s kolodvora v mesto in krenila sta naravnost po njej. „Bova že prišla do kakšne cerkve,“ je rekla mati.

Prišla sta do cerkve, visoke stopnice so vodile do velikih vrat. Temno je bilo v cerkvi in slovesno, tako da sta si komaj upala dalje. Stare ženske so sedele v klopih, nekateri so molile polglasno in so zdihovali; na stranskem oltarju so gorele sveče; star duhovnik, sključen in plešast, je daroval mašo, ministrant je stopal tiho po preprogi, v dolgi vrsti so klečale ženske pred oltarjem... Ko sta šla iz cerkve, je vrgla mati krajcar v pušico. Prekrižala sta se z blagoslovljeno vodo in sta nastopila pota po mestu. Vse polno ljudi je bilo povsod, vozovi so ropotali mimo, večni semenj.

Do večera sta vse opravila; vpisali so Lojzeta v šolo, pri gospodu sta bila, ki je obljubil, da bo dajal Lojzetu marke za kosilo, in tudi stanovanje sta našla v Florijanskih ulicah, nasproti cerkve, ki je bila podobna samofni družnici na notranjskem holmu. V hišo se je šlo po široki veži in preko dvorišča, po stopnicah in potem po dolgem mostovžu, ki je visel ob zidu vse okoli dvorišča in se je stresal, če je človek trdno stopal.

Gospodinja je bila postarna, velika in debela ženska;

otrok ni imela, pravila je, da ji je mož umrl, in solze so ji prišle v oči, tako da se je Francki zelo zasmilila. Stanovanje je bilo prostorno, — dvoje velikih, lepo opremljenih izb z mnogoštevilnimi posteljami, ki so se vrstile ob steni kakor v bolnišnici. Pet študentov je že prišlo, Lojze je bil šesti in gospa je pričakovala še dveh. Nekateri so stanovali že prejšnje leto, večji so bili in razposajeni. Gospa je položila Lojzetu roko na ramo, tudi pogladila ga je malo po laseh, izpraševala ga je prijazno in se ljubezno smehljala. Zada pri oknu so se fantje rvali in smejali — obrnila se je živahno in obraz se ji je čisto izpremenil, osoren je bil in neusmiljen. „Lumpje, ali boste mirni!“ — Lojze se je prestrašil njenega obraza, mati ga ni videla.

„Izročim ga vam, prijazni bodite z njim, ker ni hudoben, in glejte nanj!“

Tako se je mati poslovila in Lojze jo je spremljal po dolgih ulicah proti kolodvoru. Kakor da bi se bilo sonce omračilo, kakor da bi bila legla megla na mesto in zakrila vso lepoto, tako težko je bilo obema pri srcu. Mati je držala Lojzeta za roko in hodila sta počasi, nič nista govorila...

Ko se je poslovil Lojze od matere, je hodil po mestu do večera, pohajkoval je od ulic do ulic, ogledoval je hiše in prodajalnice izložbe, kjer je bilo toliko lepih reči, ki jih ni videl še nikoli. V veži je prodajala ženska piškote in bonbone, kupil je piškotov in je jedel. Srečaval je mnogo otrok, ki so hodili z materami ali v družbi veselih tovarišev in ki so bili najbrž tudi prišli od daleč kakor on. Minevalo je tisto sladko vešetje, ki ga je bilo srce polno, ko se je napravljalo od doma in ko se je vozil proti Ljubljani. Sam je bil in bal se je; tuji ljudje povsod, ulice vsa križem, brez konca, velike hiše, ki so gledale neprijazno, kakor da bi se hotele zgruditi nanj.

V novem inštitutu dunajske univerze so na povabilo dr. Güntherja Nenninga diskutirali krščanski in marksistični filozofi in sociologi o bistvenih potezah esteblišmenta. Giulio Girardi, profesor na papeški univerzi Saleziancev, je poudaril, da misli, kadar govori o revoluciji, na socialno revolucijo, ki naj bi spremenila družbo in s tem svet. Cerkev hoče danes svojo miselnost uskladiti z osnovnimi pojmi tisočletne tradicije, kot so to stvarjenje, ljubezen in spreobrnitev. Ali stvarjenje kristjan danes lahko pojmuje kot iz-

človek le prilagodi razmeram in ne upa na boljšo bodočnost. Esteblišment hoče onemogočiti kontrolo družbe in ustvariti človeka, ki ne bo več mislil. Temu so se študentje uprli. Univerza je družbena ustanova, del družbe. Zato neregulirane univerze kmalu ne bodo mogle več izpolnjevati zahtev družbe. Ta reforma pa je mogoča le v sodelovanju z družbo, ki ji seveda pripadajo tudi študentje.

Študentski upor se je nujno moral začeti v deželi z najvišjim življenjskim standardom

stali model za vse nemire po zahodnem svetu. Javnost jih je označila kot „komunistično vstajo“, ki da hoče le „kaos v ameriškem življenju“. Po treh mesecih so demonstracije dosegle višek. Tisoči in tisoči so demonstrirali, čeprav neenakega prepričanja, proti stari generaciji ter njenemu avtoritarnemu in patriarhalnemu zadržanju in proti obstoječim političnim strankam. Zahtevali so svobodo vseh in se angažirali v združenjih za pravice črncev. Trenutno poučuje 250.000 študentov otroke črncev.

V Evropi je bil položaj drugačen. Dne 2. junija 1967 je bil v Berlinu ustreljen študent Benno Ohnesorg, ki se je udeležil demonstracije proti perzijskemu vladarju. Brez sile, s provokacijo ter s pomočjo razlag in pojasnjevanja je hotela manjšina radikalno-demokratskih študentov spremeniti državo, katastrofalne razmere na visokih šolah, nedemokratske in nesocialne razmere sedanje družbe. Politiki so obsodili študentske akcije kot nedemokratske. Ko je bil izveden atentat na ideologa SDS Rudolfa Dutschkeja, so razvrednotili krivca kot posebnega. Študentje so obdolžili tisk, da napačno in tendenciozno poroča. Tisk je v Zahodni Nemčiji v rokah nekaj oseb, ki praktično ustvarjajo in manipulirajo javno mnenje.

Kaj je privedlo študente v Evropi do odprtega upora? Takoj po vojni so se morali študenti posvetiti študiju zaradi kruha. Niso se zanimali za družbene probleme in sami so šli v izolacijo. Nekateri rektorji so hoteli pomagati na noge študentskim organizacijam — zaman. Danes je položaj povsem drugačen. Pripravljenost za angažma je velika. Vzroki nemirov so vietnamska vojna, velika koalicijska, politika združenja itd.

Peč generacij je po drugi svetovni vojni zapustilo univerze. Šele zadnja je ponesla

Prejšnji mesec je predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju Avguštin Malle predaval slovenskim srednješolcem v dijaškem domu Haimlinger v Celovcu o „študentskih nemirih, njih vzrokih in posledicah“. Srednješolska veja Koroške dijaške zveze nam je poslala referat v skrajšani obliki s prošnjo, da ga objavimo v našem listu.

Uredništvo

Študentski nemiri - vzroki in posledice

Dandanes je postalo nekako moderno govoriti o študentskih nemirih. Ti nemiri niso posledica nekega trenutnega razpoloženja študentov. Vzroki za te upore se le deloma razlikujejo po posameznih državah z ozirom na različno politično, gospodarsko in kulturno ureditev posameznih držav. Povsod so se študenti dvignili proti gornji plasti družbe, proti tako imenovanemu „esteblišmentu“, ki nastopa proti novim oblikam družbe in je tako le naravno, da je moral priti v spor s študenti, ki hočejo biti soodgovorni v novi družbi in ki zahtevajo njeno demokratizacijo.

ključno božje delo, ali pa tudi kot človeško nalogo. Zato je njegovo zadržanje do sveta ali pasivno in konservativno, ali pa aktivno in napredno. Poslanstvo ljubezni naj postane — po prof. Girardiju — poslanstvo aktivne in radikalne spremembe sveta in s tem poslanstvo permanentne revolucije. Spreobrnitev danes postaja izraz novega vrednotenja vrednot. Cerkev ovira na tej politični tradiciji. Težje tradicije najdemo tudi pri neposrednih študentskih organizacijah — pri univerzah. Cerkev je dolgo časa soodločala pri univerzitetnih zadevah, zato ima s stvarjo nekaj skupnega. Prof. Girardi je zaključil, da je za dokončni mir potrebna revolucija; zahteva radikalno spremembo družbe in odstranitev monopolnega kapitala.

Tudi razvoj socializma je dosegel mrtvo točko. Zato hoče mladina totalno spremembo. Krik študirajočih je predrl vse klasične fronte ideološke, politične, socialne in gospodarske razlike. Nastaja nov razred podjarmljenih, lahko bi rekli komunizem revnih. Študenti so instinktivno začutili, da je njihova dolžnost prevzeti baklo revolucionarnega protesta; prej so bili to delavci.

Danes je potreben družbeni sistem, ki zagotavlja, da se oblast ne bo mogla več izkoriščati. To je v prvi vrsti svobodno izražanje misli in svoboda tiska. Duh je odvisen od socialnih in materialnih pogojev in se ne zadovolji s tem, da ljudje ne gladujejo, da živijo malo bolje. Važno je, da človek lahko razvije svojo individualno osebnost.

Herbert Marcuse, „bog študentov“, nakazuje veliko nevarnost razvoja družbe, če se

— v Združenih državah Amerike. Predvsem so se uprli vietnamski vojni; potem so protestirali proti avtoritarnim ustavam visokih šol in proti družbeni izolaciji študentov ter proti nepolitični družbi. Začelo se je pred štirimi leti na univerzi Yale v Berkeleyju. Tamkajšnji upor so dvignili mnogo prahu in po-

Odkar imamo v Celovcu slovensko gimnazijo in ima naša mladina torej možnost, da se šola v lastni šoli, se je močno razširila tudi njena publicistična dejavnost. Če bi hoteli iz teh let zajeti vse različne dijaške glasove in muhe ter poznejše študentske izdaje, bi morali navajati že kar precej dolgo vrsto najrazličnejših naslovov. Tudi v zadnjih mesecih se je na tem področju že marsikaj zgodilo. Za „Sršeni“ in študenti, ki so potem izdali „Antisršeni“, so se oglasili še dijaki 8.b razreda slovenske gimnazije, ko so svoje „misli in besede“ združili v lično opremljeni brošuri z namenom, da si z izkupičkom olajšajo za letošnje poletje predvideno maturitetno potovanje.

Kakor dijaki sami v uvodu pravijo, se doslej še niso ogle-

sili in so zato njihove sedanje „misli in besede“ pravi prvenec. Res pri njihovih prispevkih ne bi mogli govoriti o kakšni dozorelosti — ne glede na zlikovne obdelave in tudi ne z ozirom na vsebino. Je pa treba priznati, da se tu in tam le skriva kakšna zanimiva MISSEL, ki pa očitno še ni našla tudi prave BESEDE. To je zlasti opaziti pri pesniških poskusih, kjer je kljub razmeroma dobremu začetku vse skupaj obviselo nekje med tako imenovano klasično in moderno poezijo, ostali pa so le več ali manj posiljeni verzi.

In vendar je pšenica dijakov (in dijakinj), ki so preoblikovali svoje misli v besede, pokazala nekaj razveseljivega: namreč voljo do ustvarjanja. Ne izživljajo se samo v kritiziranju, samodopadljivem negiranjju vsega, kar ni njihovo;

hočejo in poskušajo nekaj prispevati, konstruktivno doprinesati. Naj bodo to njihovi okolijski verzi v slovenščini in nemščini ali pa šolsko pobarvani zapiski o Slovanih in njihovi naselitvi, o Koroški kot zibelki slovenskega slovstva, o modernih glasbi in umetnosti itd. — vsi prispevki potrjujejo njihovo lastno uvodno ugotovitev: dolgo so spali, naposled pa so se le zbudili.

To, kar so povedali v svojih prvih „mislih in besedah“, je res začetek. Toda prvi korak je narejen in želeli bi bilo samo to, da mu jih bo sledilo še več. Kajti potem smo lahko tudi prepričani, da bodo pri iskanju dobrih MISLI našli tudi ustrezne BESEDE, tako da bo njihova izpoved v celoti dragocen prispevek k skupnemu kulturnemu udejstvovanju Slovencev na Koroškem.

„Misli in besede“

je izpreletela. — „Kam sem zašel? Kje so mati, zakaj so me ostavili tukaj samega?“ Solze so mu pričele kapati na roke.

„Kaj pa se smeriš ti tam?“ je zakričalo rezko iz zaspalne molitve. Glave so se vzdignile, vsi so se ozrli radovedno na Lojze. Slaboten in čemeran fant, ki je bil tudi prišel šele prejšnji dan, je zajokal, ko je videl, da joka Lojze.

Molitev je bila pri kraju in napravljali so se spat. Lojze je legel, odel se je do ust in je zatisnil oči. Gospodinja je ugasnila luč.

Ali v temi, v tišini mu je legla teža s trepalnic, je izginila utrujenost in zavedel se je jasno, kam je bil prišel, da je sam, daleč od doma in da je neizmerna razdalja med njim in materjo, da je za hribi, na koncu sveta tista tiha izba, kjer je tako prijetno spal. Stisnilo ga je za grlo, zahtel je.

„Tiho!“ se je oglasilo iz teme.

Lojze je tiščal odejo k ustom, da bi se ihtenje ne slišalo. V tišini, v mučnem polsnu, v rezki žalosti, ki je grizla v srce, so se mu misli čudno zmedle, niso več razločevale resnice od sanj... Spominjal se je očeta — šel je v tuji svet, med tuje ljudi, ki so hudobni in neusmiljeni; bogvedi, kaj so mu naredili, bogvedi, kje spi zdaj, sam in žalosten, v temni tuji izbi, kjer čakajo strahovi pred oknom, pred durmi, čakajo in plezajo gor, iztegajo roke, prihajajo bližje... Zdrnil se je, strepetal je — to je bil on sam, ni bil oče... strahovi čakajo in plezajo gor, prihajajo k njemu, iztegajo roke... Zakričal je, zdrnil se je.

„Tiho!“

Čelo mu je bilo potno; spet je pritisnil odejo k ustom, da bi se ne slišalo ihtenje.

Spominjal se je brata; tako je bil bolehen in slaboten in krmežljiv, pa je šel v tuji svet med tuje ljudi, ki so hu-

dobni in neusmiljeni. Kaj so napravili z njim, bogvedi — še branili se ni mogel, vdan in slaboten, kakor je; poslušal je mirno, ko so kričali nad njim, sklonil se je in je zaprl oči in ni zinil besede, ko so ga bili s pestjo... Strepetal je, — to ni bil brat, on sam je to in hudobni ljudje, veliki, debeli in rdeči, kriče nad njim in ga bijejo s pestjo... Zakričal je in se zdrnil.

Nekaj je zaškripalo, stopilo je na tla in je prišlo k postelji; Lojze si ni upal dihati, zazeblu ga je od strahu.

„Ali boš tiho, ti! Pojdes spat na mostovž! Kaj misliš, da si sam?“

Smrdeča sapa mu je dihnila v obraz, zgrabila ga je trda roka in ga je stresla za ramo, da je zaječal.

Izpustilo ga je, postelja je zopet zaškripala in vse je bilo tiho.

Obšla ga je brezupnost, kakor je ni čutil nikoli.

Vsi so šli v svet, tudi njega so spodili, in svet je hudoben, vsi bodo poginili žalostno v njem. Razkropili so jih, pogнали so jih narazen, zato da ne bi videli drug drugega in da si ne bi pomagali... Samo Francka je še doma, ali tudi Francka pojde, in potem pojde mati, uboga, plaha in stara, vsa sključena pojde, opirala se bo ob palici in pojde po klancu gor, tja, kjer čakajo nanjo hudobne trde roke...

„Mati!“

Nič se ni zgodilo; zrak je bil ves zadahel, na posteljah so sopli tovariši, gospodinja je smrčala.

Zaspal je sredi velike bolečine, leglo mu je na misli kakor kamen in je tiščalo vso noč...

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Utrujen je bil, ko se je vrnil domov; izpraševal je in komaj je našel hišo; zdela se mu je čisto drugačna, bolj majhna, bolj umazana, in ne spoznal bi je, ko bi ne videl cerkve podružnice nasproti.

„Kod si pa hodil? Ali boš tako začel? — Ne reče nič in gre in ga ni do noči! Lep študent bo iz tebe!“

Tako ga je gospodinja pozdravila in se je okrenila in je šla v kuhinjo. Rdeča je bila in debela, govorila je s kričočim glasom in Lojze se je stresel, kadar je stopila nena doma v izbo.

Preden so šli spat, so molili rožni venec; Lojze je bil truden, dremalo se mu je, ko je klečal pred stolom in se naslanjal s komolci nanj. Počasi je klonila glava na roke, na oči so legle težke trepalnice.

„Ali boš molil!“ je zakričalo sredi molitve.

Lojze se je zdrnil in je zapazil strahoma, da je v tuji izbi.

Pri mizi je klečala gospodinja, zato da je videla po vsej sobi; naokoli ob postelji in pred stoli so klečali študentje in so molili z zaspanim pojočim glasom. Večji študent, ki je bil že bolj domač, je skrival med komolci knjigo in je bral — mrmral je vmes nerazumljive besede, zato da je slišala gospodinja njegov glas. Lojze ga je opazil, zagledal se je vanj, in ko je gledal, se mu je nenadoma spet zmedlo, umolknil je in zdelo se mu je, da kleči doma z materjo, da sta ravnokar odmolila večerno molitev in da molita zdaj še na tihem, tiste molitve, ki jih moli človek samo s srcem in jih ne sme slišati človeško uho. Dovršil je, vstati je mislil — ko se je zganil, se je vse zamajalo in ugledal je tujo izbo, tuje ljudi. Vsi so bili neprijazni, surovi, hudobni.

„Kam sem zašel, o Bog?“ si je mislil Lojze in groza ga

za oddih in razvedrilo

Peter Cheyney

Ženska v stiski

Etienne Duchanel je počival v Parizu po svojem uspešno opravljenem poslu v Berlinu.

Imel je navado, da se je vsak večer pred odhodom v gledališče ali na koncert sprehodil. Šel je vedno po isti poti čez Operni trg, zavil desno in se vrnil v svoj apartma.

Tistega redko prijetnega večera je Etienne čutil nekaj posebnega v zraku. Imel je neko čudno sposobnost: slutnje. Kot navadno je šel po Ulici Gavourelle, ko so se na drugi strani ene od največjih hiš v tej imenitni četrti odprla vrata. Na vratih je bila postava privlačne ženske, ki je bridko jokala. Ne poznate Etienna, sicer bi ne bili presenečeni, ko vam pravim, da je takoj pristopil k objokani ženski.

Medtem je ona zaprla za sabo vrata in odšla oziroma se odmajala nekaj korakov naprej po ulici.

— Gospa, je rekel Etienne — kaže, da ste v težavah. Ponujam vam svoje skromne usluge. Ali vam lahko pomagam? Jaz sem polkovnik Chaucher.

Bila je vsa iz sebe. Etienne ji je pomagal, da je prišla do stopnic. Bilo je pod nadstreškom najbližje hiše.

— Sedite in se skušajte pomiriti. Zločin je, če se tako mlada in lepa ženska joče. Povejte mi vse.

Skušala je zadušiti stokanje. — Zelo ste ljubeznivi, gospod, je zamrmrala jecajo — toda nisem vam povedala kaj me teži. Imenujem se Heloise Sidka, to vam bo povedalo vse.

Etienne je zažvižgal: Heloise Sidka! Pariz je res poznal to ime. Časniki so bili prepolni člankov o njenem možu, ki je propadel zaradi mamil in pijače. Koraki, ki jih je storila žena proti njemu, so bili dobro znani v francoski visoki družbi.

Kazalo je, da je prišla malce k sebi.

— Nocoj sem se odločila zapustiti to hišo za vedno, je zašepetala. — Nimam denarja. Imam pa dragocen diadem iz rubinov. To je diadem sidka, ki mi ga je poklonil mož za poroko. Toda on ve, kaj nameravam. Pred nekaj minutami je pograbil diadem iz mojih rok in ga zaklenil v blagajno. Obupana sem! Obupana in osramočena. Ne vem, kaj naj storim.

Etienne je bil ganjen. Bližina lepe, objokane ženske ga je zelo ganila. Dovolil si je, da ji je namesto moralne podpore dal roko okoli ramen. Po krajšem razmišljanju je dejal:

— Čujte, nisem vam povedal resnice. Jaz sem Etienne Duchandel, najbolj uspešen vlomilec na svetu, če lahko tako rečem.

Dvignila je lgavo in ga presenečeno pogledala:

Duchandel! Slišala sem to ime.

— Poslušajte me. Menim, da imate ključ hiše, ki ste jo pravkar zapustili.

Potrdila je.

— Mislim, da bo vaš mož čez pol ure tako pijan, da ga ne bo nihče motil. Ali imam prav?

Z zanimanjem je spet pokimala.

— Da, gospa, je nadaljeval Etienne. — Peljali me boste v hišo k blagajni. Zagotavljam vam, da človeška roka še ni napravila blagajne, ki bi se lahko uprla Etienne Duchandelu. Čez eno uro bo diadem v vaših rokah.

Za hip je pomišljala, nato pa ga je pogledala. Mesečina se je razlivala po njenih kostanjevih laseh.

— Gospod Duchandel, čudovili ste. Vili ste mi nove upanje. Ne morem se vam dovolj zahvaliti. Kaj

naj rečem, kaj naj storim, da bi vam pokazala svojo hvaležnost?

— To je pač lahko, je odgovoril Etienne. — Morda bi hoteli večerjati z mano? Moram samo še telefonirati in počakati nekaj minut na instrumente, ki jih potrebujem za odpiranje blagajne. Ko bova večerjala, bo vaša prisotnost dovolj velika nagrada!

Dve uri pozneje je Duchandel korakal za gospo Sidka po širokih stopnicah hiše. V družbi tako privlačne osebe si je Etienne dovolil malce sanjarjenja. Pet minut pozneje sta bila v knjižnici. Duchandel je osvetlil blagajno. Po dvajsetih minutah so bila vrata jeklene blagajne odprta. Pri svetlobi svetilke sta v notranjosti blagajne lahko videla, kako so se rubini iskri na žamet. In ko se je Etienne pripravljal pograbiti rubine, se je nenadoma prižgala močna luč in oster glas je rezko presekala tišino.

Pri vratih je stal mož ki z velikim avtomatskim revolverjem v roki. Ženska je pridružno kriknila:

— Moj mož!
— Povsem točno, draga moja, tvoj mož sem! — se je nasmehnil

moški. — Mislila si, da boš prišla do rubinov, kajne? Mislila si, da se lahko priplaziš s katerimkoli potuhnjencem in ukradeš dragocenosti, kajne?

Njegov glas se je spremenil v ostro šepetanje:

— Ven, vidva! je zasikal. — Ven, dokler vaju še nisem ustrelil.

Ženska se je obrnila k Etienneu:

— Beživa v imenu božjem, — je zašepetala.

Šla sta po stopnicah. Za njima je bilo slišati Sidkov zajedljivi smeh. Etienne je besno škripal z zobmi.

Ko sta šla po ulici in molčala, se je Etienne ustavil in nagovoril Heloise:

— Gospa, to še ni konec najinega posla. Etienne Duchandel ne dovoljuje, da bi z njim ravnali kakor s pijancem. Oditel morate v hotel Pri tisoč svetovih in si najeti sobo. Tam ostanite do noči. Jutri vam bom prinesel rubine. Jaz, Duchandel, vam to obljubljam.

— Toda, Etienne, je zašepetala, — kako boste to napravili?

— Tudi jaz imam doma revolver. Odpeljal vas bom do hotela, nato pa bom telefoniral svojemu sobarju, naj mi prinese moj avtomat. Vrnili se bom in obračunal z gospodom Sidko. Ne odvrčajte me od tega, to je moja odločitev. Prosim vas, dajte mi ključ hišnih vrat.

Dvajset minut pozneje je Etienne v restavraciji čakal svojega sobarja Lapareta. Bil je zadovoljen, ker Sidka verjetno ni pričakoval njegove vrnitve. Ta obisk bo za Sidko pravo presenečenje.

Tedaj je zagledal Lapareta. Sobar mu je dal majhno škaflo z revolverjem.

— Oprostite, da sem zamudil, je dejal Laparet. — Po poti je bila velika gneča.

— Kakšna gneča? je vprašal Etienne.

— Kaj niste slišali? Ukradli so rubine sidka.

— Kaj? Etienne je skočil od mize. Njegovo osuplost je prekinil vratar.

— Oprostite, nujno vas kličejo na telefon. Neka dama želi govoriti z vami.

Mehak in prijeten glas, glas gospe Sidka, je prišel do njega.

Ljudska modrost

- Ne pokrivaj ognja s slamo.
- Kjer gospodar v vsak kot pogleda, tam ni treba boljšega reda.
- Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči.
- Kjer ena gos pije, tam vse druge pijo.
- Ne kupuj mačka v vreči.
- Kjer je kaj zadeti, tam jih več namerja.
- Ne prevzemaj se v dobri sreči, niti se ne ponižaj v nesreči.
- Kjer je sreča, tam je tudi nesreča.
- Dobro orodje delo skrajša.
- Dobro storiti, pa ne okrog zvoniti.

Po dolgih in skrbnih pripravah sem komaj čakal, da pritisnem na sprožilec in končam življenje strica Henrija, po čigar smrti bom njegov edini dedič.

Medtem ko je stric Henri pripravljaval kruhke z maslom in marmelado, sem imel še enkrat priložnost, da razmislim o načrtu, ki sem ga skoval, in se prepričam, ali morda le še nisem česa pozabil. To je bil načrt najnavadnejšega nesrečnega primera, pri katerem bi izgubil življenje stric Henri...

Stric Henri je imel posebnega konjička: zbiral je strelno orožje. Kot upokojeni general je imel ta moj varuh mnogo orožja, ki je krasilo stene vseh sob in hodnikov v njegovi hiši. Prav malo sem vedel o tem zanimivem razvedrilu strica Henrija, a še dosti manj mi je bilo znanega o tem še pred nekaj tedni. Četudi je starega moža presenetilo moje zanimanje za predmet, ki se mi je zdel doslej očitno dolgočasen, je bil prav zadovoljen, da je mogel zadostiti moji radovednosti glede streljanja in polnjenja raznega orožja. Pokazal sem, da sem za to vrsto pouka zelo sprejemljiv, in sklenil, da izkoristim konjiček strica Henrija za njegovo smrt.

Brž ko sem bil prepričan, da znam napolniti in sprožiti pištolo kremenjačo, sem pričel pripravljati. Iz predala, v katerem je stric Henri hranil številne pištole, o katerih je sodil, da niso primerne za razstavo, sem izbral eno. Te pištole je stric Henri hranil že mnogo let in niti ni vedel, koliko jih ima. Tista, ki sem jo izbral, je bila dobro ohranjena. Pozorno sem jo nabil in zaklenil v kovček, dokler ne pride čas, da jo uporabim.

Za priprave sem izkoristil tudi vikend; moral bi ga preživeti pri teti Karolini, ki živi v georgijanski hiši v vzhodni Angliji. Domneval sem, da je hiša, v kateri je živela njena družina že nad dvesto let, naravnost idealen kraj, da bi našli na njem nabito pištolo, ki jo je, verjetno iz malomarnosti, pustil tam kak njen davno umrli prednik.

Odpotoval sem k teti Karolini v soboto. Po obedu sem naskrivaj odšel na podstrežje. Tam sem

pištolo porinil v špranjo med dvema deskama na tleh in jo posul s prahom.

Naslednji dan je bil kritičen za moj načrt — naključna najdba pištole, tako da teta Karolina ne bi sumila, da jo je nekdo namenoma skril na podstrežju.

Pretvarjal sem se, da ne vem, kje je teniški reket, ki sem ga bil pustil v tetini hiši ob prejšnjem obisku. Tako sem nagovoril teto, da ga je odšla z mano iskat. Ko sva prišla na podstrežje, sem namenoma spustil na tla kovanec, da se je odkotalil proti kraju, kjer sem skril pištolo.

Nič ni moglo biti bolj naravno kakor moj vzklík, ko sem našel pištolo. „Ali moreš verjeti, teta? Ta pištola je ležala tu prav gotovo že sto let!“

Teta Karolina je bila navdušena. Menila je, da je bila pištola verjetno last kakega njenega davnega prednika, ki se je boril pri Waterlooju... Kako

GREEN REX

Poslednji zajtrk

bo dragi Henri vesel, ko bo zvedel za to najdbo! Sreča mi je bila naklonjena: teta je sama predlagala, naj odnesem pištolo stricu.

Poiskala je kartonsko škaflo in vanjo položila pištolo. Obenem je stricu Henriju napisala pismo, v katerem je izrazila upanje, da bo ta pištola prav gotovo zavzela primerno mesto v njegovi zbirki. Ker bo stric Henri gotovo še v postelji, ko bom prišel, sem dejal teti, da bom škaflo položil na mizo skupno z drugo pošto, tako da jo bo našel, ko bo sedel k zajtrku.

Moje razmišljanje o uspehu tega načrta je prekinil stric Henri, ki je končal z zajtrkom in vzel v roke paket tete Karoline.

Smeh stoletij

Starejši gospod je obiskal Newtona tik pred večerjo. Raztreseni učenjak je nanj pozabil in ker so medtem prinesli večerjo, se gost ni obotavljal: pojedel je pižče in pokril kosti s krožnikom.

Ko je fizik prišel na večerjo in dvignil krožnik, se je nasmehnil in rekel:

„Vidite, gospod, kakšni smo mi znanstveniki! Popolnoma sem pozabil, da sem že večerjal!“

Mrzlega zimskega večera je Newton sedel v svoji sobi in bral. Ker ga je začelo zebsti, je naročil, naj zakurijo v kaminu. Pomaknil je stol v neposredno bližino kamina, katerega so pravkar naložili. Ko se je ogenj razgorel in je začela vročina fiziku presedati, je poklical slugo.

„Vzemi vendar kamin proč, ti lenuh ti!“ je razjarjeno zaklical skoraj spečeni iznajditelj integralnega računa in jezno začepetal z nogami.

„Kaj pa, gospod,“ se je smejal sluga, „če bi raje vi odmaknili stol!“

Zdaj šele se je Newton zavedel in prijazno pokimal slugi: „Saj res, na to pa sploh nisem pomislil.“

Cromwellu je prišel nekoč v roke angleški kovanec, na katerem je bil na eni strani napis „Bog nas varuje,“ na drugi strani pa „Republika Anglija.“ Državnik je nekajkrat zasukal kovanec v roki in nato dejal:

„Glejte, tudi tukaj se vidi, da bog in republika nista nikoli na isti strani.“

Ko je slavni pesnik Milton oslepel, se je znova poročil. Prijatelj ga je začudeno vprašal, kako je mogel — slepec — najti ženo.

„Dragi moj,“ ga je odpravil pesnik, „če bi še oglušel, bi bil najbolj iskani soprog v Angliji.“

Angleški kralj Jakob II. je obiskal Milforda in ga vprašal, če se mu ne zdi, da je njegova slepota božja kazen, ker je pisal proti Charlesu I. Toda slepi pesnik mu je odgovoril:

„Če mislite, da so vse nezgode, ki nas dolete na zemlji, kazen božja, kaj potem kakem sodite o usodi svojega očeta! Jaz sem izgubil samo svoj vid, on pa — glavo!“

da sem bila dobra gospa Sidka? Ubogi stari nevednež, kaj niste vedeli, da je ona v Berlinu že tri tedne? Moj prijatelj je po dobro odigrani vlogi ogorčenega moža zapustil hišo — z rubini seveda.

Medtem je pravi Sidka spal v nadstropju višje. Menim, da ste bili ljubki. Midva sedaj zapuščava Pariz, toda morda se bova še kdaj srečala. Na svidenje!

„No, dečko,“ je rekel, „poglejmo, kaj je v škafli, kakšno presenečenje mi je poslala tvoja teta.“

Ko je odprl škaflo, je vzel iz nje tetino pismo in pričel brati. To je bil pravi trenutek zame.

Moje kretanje je skrivalo pismo, ki ga je bral stric Henri. Vzel sem pištolo iz škafle, jo nameril točno proti stricemur srcu in sprožil.

Namesto uglušujočega poka sem zaslišal samo slaboten zvok in iz pištole je švignil plamen.

„Pazi!“ je vzklíknil stric in se vrgel na tla.

Nisem utegnil pomisliti, kaj je hotel povedati stric s svojim vzklíkom. Kajti ko sem dvignil pištolo, se je cev v moji roki z močno eksplozijo razletela. V kratkem trenutku sem se motno zavedel, kako me plamen peče in mi koščki kovine trgajo lice. Nato me je obdala tema.

V bolnišnici so mi rekli, da sem še kar dobro odrezal, ker oči niso bile poškodovane, pa tudi lice bo po plastični operaciji zopet dobilo primeren zunanji videz. Prepričevali so me, da sem imel veliko srečo v tej nenavadni nesreči.

Bolničarka, ki je skrbela zame v posebni sobi, je zavidljivo pogledala na ček za sto funtov. Stric Henri ga je bil pustil na mizici ob moji postelji, ko me je tega jutra obiskal.

Seveda bolničarka ni vedela, da mi je stric ob tem obisku tudi dejal, da od njega nikoli več ne bom videl niti pennyja. Prav tako sem opazil, da morem čak vnovič samo v Sidneyu. Stric mi je še namignil, da se bo počutil varnega šele takrat, ko bo vedel, da sem v Avstraliji. Pozneje je plačal zame še potne stroške.

Videti je, da je bil smodnik, ki sem ga vzel iz neke njegove karabinke, nekajkrat močnejši od smodnika, ki so ga uporabljali v dobi mušketirjev; zato je pištolo tudi razneslo. Vendar bi bil še vedno dedič po stricu, če bi bilo samo to. Na nesrečo pa je bilo še nekaj, o čemer nisem imel pojma. Stari črni smodnik daje črn dim, ko se vžge, medtem ko je sodobni smodnik brez dima.

A stric Henri je mnogo vedel o strelnem orožju...

ZANIMIIVA NOVOST:

Zgodovina slovenskega slovstva

Kakor smo v našem listu že svoječasno obširno poročali, je znani slovenski literarni zgodovinar univ. prof. dr. Anton Slodnjak, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter avtor številnih znanstvenih in slovstvenih del, na pobudo iz Koroške napisal obsežno „Zgodovino slovenskega slovstva“. Delo je izšlo v dveh izdajah, v splošni slovenski izdaji ter v posebni koroški izdaji. Kot „Slovensko slovstvo“ je izšlo pri Mladinski knjigi v Ljubljani ter je posvečeno tisočletnici Brižinskih spomenikov.

Koroška izdaja je izšla v dveh zajetnih knjigah pod naslovom „Zgodovina slovenskega slovstva“. Izdajatelj je delovna skupnost učiteljev slovenščine, založnik pa Založniška in tiskarska družba Drava v Celovcu. Avtor in založba sta knjigo posvetila spominu celovskega profesorja slovenskega jezika in pisatelja prve slovenske slovstvene zgodovine Antona Janežiča. Zvezno ministrstvo za pouk na Dunaju je Slodnjakovo „Zgodovino slovenskega slovstva“ z odlokom številka 56.021-V/4/67 z dne 24. aprila 1968 odobrilo kot pomožno knjigo za pouk na slovenski gimnaziji v Celovcu.

Koroška izdaja Slodnjakove „Zgodovine slovenskega slovstva“ obsega dve knjigi s skupno 590 strani ter je opremljena s številnimi slikovnimi prilogami. Obe knjigi skupaj, vezani v celo platno, staneta 170 šilingov, za dijake pa velja znižana cena 160 šilingov. Knjigo dobite ali naročite v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevanju — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila —

TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1. PROGRAM

Sobota, 18. 1.: 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 15.45 Listamo v slikanici — 16.05 Za mladino — 16.30 Za zbiralce znank — 17.15 Prometni razgled — 18.00 Tedenski magazin — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto pravi Heinz Conrads — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar Huga Portischa — 20.06 Šport — 20.15 Zvezde v maneži — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Zunanji čaka smrt.

Nedelja, 19. 1.: 10.25 Mednarodne smučarske tekme — 16.15 Za otroke — 16.40 Brez nagobčnika — 17.35 Za družino — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.30 Mali umetniški portret — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 „Ljubimkanje“, igra — 21.50 Čas v sliki — 22.00 Marcel Marceau.

Ponedeljek, 20. 1.: 16.45 Zapisega predsednika Nixona — 18.50 Valerija in pustolovščina — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Solo za ONCEL — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Telesport — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Posebej za vas — 22.55 Parada ob zaprslgi predsednika Nixona.

Torek, 21. 1.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Kamor nas veter zanese — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Pesem z Dunaja — 21.00 Prosimo, odložite — 22.00 Čas v sliki.

Sreda, 22. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 77-Sunset-Strip — 11.45 Telesport — 16.30 Pusto presenečenje — 17.15 Mednarodni mladinski magazin — 17.30 Za družino: španija — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Mestni razgovori — 21.15 Veliki zvon, satiričen kabaret — 22.40 Iz parlamenta.

Četrtek, 23. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Arhiv mesta Dunaja — 11.00 Rudolf IV. in njegova doba — 11.30 Elektronska glasba — 12.00 Razvoj vesoljskega potovanja — 18.00 Italijanščina — 18.25 Šport — 18.50 Donavske zgodbe — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Glasbena komedija — 21.50 Čas v sliki — 22.00 Kamen bogatih — 22.25 Iz parlamenta.

Petek, 24. 1.: 10.00 Zgodovina živih bitij — 10.30 Cerkev in umetnost — 11.00 Madež na soncu — 18.00 Človek v vesolju — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Parada z Divjega zahoda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Nesrečni kriminalni primeri — 21.15 časovno določanje — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Kmalu v kinu — 23.15 Iz parlamenta.

TV LJUBLJANA

Sobota, 18. 1.: 16.30 Mednarodne smučarske tekme — 17.45 Narodna zabavna glasba — 18.15 Mladinska igra — 19.15 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavna glasbena oddaja — 21.35 Burleska — 22.00 Serijski film — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila — 23.25 Smučarske tekme.

Nedelja, 19. 1.: 8.30 Za madžarsko manjšino — 9.00 Poročila — 9.05 Narodna glasba — 9.35 Kmetijska oddaja — 10.30 Mednarodne smučarske tekme — 11.10 Otroška matineja — 12.20 Mednarodne smučarske tekme — 17.25 Saga o Forsythih — 18.15 Celovečerni film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoriistična oddaja — 21.35 Malo za šalo, malo za res — 22.00 športni pregled — 22.30 Dnevnik.

Ponedeljek, 20. 1.: 17.45 Pravljica — 18.00 Po Sloveniji — 18.30 Oživiljanje pri prvi pomoči — 18.50 Zabavna glasba — 19.20 Znanost in mi — 20.00 Dnevnik — 20.35 Drama — 21.35 Resna glasba — 22.05 Zunanje-politična kronika — 22.20 Poročila.

Torek, 21. 1.: 17.45 Risanka — 18.00 Lutkovna oddaja — 18.20 Po sledih napredka — 18.40 Novosti iz studia 14 — 19.05 Velika mesta: Dunaj — 20.00 Dnevnik — 20.35 Celovečerni film.

Sreda, 22. 1.: 17.15 Pisani trak — 17.30 Prenos športnega dogodka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Hoffmannove pripovedke, opera — 21.35 Ekran na ekranu — 22.35 Poročila.

Četrtek, 23. 1.: 17.45 Pionirski dnevnik — 18.15 Po Sloveniji — 18.45 Zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Saga o Forsythih — 21.25 Kulturne diagonale — 22.10 Poročila.

Petek, 24. 1.: 17.25 Doktorji — 18.15 Glasbena oddaja — 19.00 Svet na zaslono — 20.00 Dnevnik — 20.35 Celovečerni film.

17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 18. 1.: 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smeh sidi k olik — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Orkestralni koncert — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje: Irsko — 18.30 Ljudska glasba iz Irsko — 19.20 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Portret: Edgar Allen Poe — 21.00 Avstrijski samostani — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 19. 1.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.15 Iz gledališča — 11.30 Mojstrska dela dvajsetega stoletja — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Žene Evrope — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Mojstri tričetrtinskega takta — 20.00 „Romeo in Julija“, komorna opera — 22.10 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 20. 1.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Začetki visokošolske reforme — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Brez strahu pred glasbo — 21.30 Pesniki in filozofi v politiki — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 21. 1.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Aspekti nemške literature danes — 17.10 Raziskovalci v gosteh — 19.35 Pogled v literarne revije — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austrije — 21.00 Republika Avstrija in njena ustava — 21.30 Klavirsko delo Franza Schuberta — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 22. 1.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Inozemski pripovedniki — 17.10 Družina kot faktor socializacije — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 Orkestralni koncert — 21.30 Naš planet Zemlja — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 23. 1.: 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 17.10 Nove pesmi Helmuta Scharfa — 17.30 Raziskovalna delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 šanson — 20.00 Na poti po Evropi: Irsko

RADIO PROGRAM

— 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.10 Forumski razgovor — 23.10 London-Pariz-Rim.

Petek, 24. 1.: 6.05 Nobeđen ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesele pripovedke — 17.10 Iz sveta upodablja joče umetnosti — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Veliki nemški romani — 20.00 Radijska igra — 21.15 Komorni koncert — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvenč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmov časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 18. 1.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Priljubljene melodije Joh. Straussa — 11.00 Naša lepa domovina — 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 13.45 Deželni pregled — 14.00 Zabavni koncert — 15.00 Koroški roman — 15.30 Koncert po željah — 18.00 Vaš konjiček — 18.40 Koroški profili — 20.10 Zabavni večer — 22.25 Plesna glasba.

Nedelja, 19. 1.: 6.35 Ljudska glasba iz Avstrije — 7.35 Jutranji koncert — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.25 Mednarodne smučarske tekme — 11.00 Dopol-danski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 13.40 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.55 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Pisane note — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavari Sime — 19.40 Deželni razgled — 20.10 Kaj menite vi, gospod Farkas — 20.45 Poštna dopisnica, dvakrat iznajdena v Avstriji.

Ponedeljek, 20. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 širni pisani svet — 10.15 Kako slišim glasbo — 11.00 Ljudska glasba — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Nova koroška pesem — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Z glasbo gre vse lažje — 19.15 Vsakodnevni problemi — 20.10 „Svoboda v Vranjem

kotu“, veseloigra — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Jugoslavija.

Torek, 21. 1.: 5.05 Veselo zaigrano — 8.15 Davčna prava — 8.20 Priljubljene melodije — 9.00 Rusija pripoveduje — 9.30 Ljudske pesmi in plesi — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za koroško mladino — 15.00 Komorna glasba — 17.10 Avstriji o Avstriji — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.30 Mozartov teden v Salzburgu — 21.30 Mala večerna glasba.

Sreda, 22. 1.: 5.05 Ljudske viže — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Pravljice iz vsega sveta — 9.30 Znanstvene knjige — 10.15 Človek v družbi — 11.00 Alpska ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroška pesništvo — 15.30 Koroška včeraj in danes — 17.10 Iz sveta operete — 18.00 Kulturni problemi Koroške — 19.15 Na obisku pri koroških zbiorih — 20.10 Avstrija in tretji svet — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 23. 1.: 5.05 Vesel začetek dneva — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Revolucija in njeni otroci — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Svet otroka — 10.35 Problemi mladine — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Tri tisoč let čaja — 15.00 Ura pesmi — 15.30 Otroška ura — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.00 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Petek, 24. 1.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Veliki prizor — 9.30 Ljudska glasba sveta — 10.05 Ti in cestni promet — 10.15 O osnovah države — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zvenč alpska dežela — 21.10 Europareport — 22.25 Preko meja: Makedonija, vzrok spora na Balkanu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 18. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 19. 1.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 1.: 14.15 Informacije — Kmetijska oddaja — 18.00 Za našo knjižno polico.

Torek, 21. 1.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — športni mozaik.

Sreda, 22. 1.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — Vrhunska dela literature za violino in klavir.

Četrtek, 23. 1.: 14.15 Informacije — Ob 60. obletnici smrti Franca Lederja Lisičjaka, koroškega narodnega peva — Pet minut s starši.

Petek, 24. 1.: 14.15 Informacije — Živo srečanje — Koroški kulturni pregled.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 18. 1.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avto-stop — 12.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 12.40 Ansambel in solisti pod vodstvom Milana Staneta — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Dva zbora z Dolenjske — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Poje Irena Kohont — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Iz fonateke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 19. 1.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki z velikimi orkestri — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Popoldne ob zabavnih glasbi — 14.30 Humoreska tedna — 14.45 Novi ansambli narodna zabavne glasbe — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 V svetu opernih melodij — 17.30 Radijska igra — 18.20 Igra Ogrski trio — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.15 Sereadni večer — 23.15 Zaplešimo z velikimi orkestri.

Ponedeljek, 20. 1.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cilibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Nekaj Griegove glasbe — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Lepe melodije z Newyorškim filharmoničnim orkestrom — 14.35 Voščila — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Iz opere „Boris Godunov“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Stane Mancini — 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra in Komornega zbora RTV Ljubljana — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 21. 1.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Za šolarje — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Poje tenorist Jussy Bjoerling odlomke iz opere „Lepa Vida“ — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbena udeleževanje mladih — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 1400 let po naseljevanju Slovencev — 19.15 Poje Elda Viler — 20.00 Radijska igra — 20.54 Iz slovenske lažje orkestralne glasbe — 21.15 Deset melodij, deset pevcov — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.05 Goethe: Pesmi o ljubezni — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Beograd, Zagreb in Ljubljana.

Sreda, 22. 1.: 8.08 Debussyjeve skladbe — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz albuma skladb za mladino — 12.10 Plesna suita — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odlič — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši umetniki igrajo skladbe Bohuslava Martinuja — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Nočni vrtljak zabavnih melodij.

Četrtek, 23. 1.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Za šolarje — 9.25 Iz orkestralne in operne glasbe — 12.10 Iz opere „Lepa Vida“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Planistka Tatjana

Avstrijski dogodki

Spet ljudsko glasovanje

V notranjem ministrstvu je bila te dni vložena prošnja za izvedbo tako imenovane ljudskega glasovanja, kakršno je bilo svoječasno z uspehom izvedeno v vprašanju reforme pri radiu in televiziji. Tokrat naj bi „ljudska volja“ odločala v vprašanju 9. šolskega leta, ki je bilo uzakonjeno z zadnjo šolsko reformo, ne da bi poskrbeli tudi za pogoje za praktično izvajanje za konskih določil. Prošnjo za izvedbo ljudskega glasovanja mora ministrstvo rešiti tekom treh tednov, potem pa bo za uspešen potek glasovanja treba zbrati najmanj 200 tisoč podpisov volilnih upravičencev.

100.000 občinskih stanovanj

Tekom leta 1969 bodo na Dunaju dogradili 5.400 novih stanovanj, med katerimi bo tudi 100.000. stanovanje, ki ga je dunajsko mesto zgradilo v okviru svoje komunalne stanovanjske gradnje po drugi svetovni vojni. S tem nadaljuje dunajska občina veliko tradicijo prve republike, kajti do leta 1934 je bilo na Dunaju dograjeno 65.000 občinskih stanovanj. Vendar pa pomanjkanje stanovanjskega prostora vedno zelo pereče, saj je bilo ob koncu minullega leta pri dunajski občini registriranih še okoli 27.000 prosilcev za dodelitev stanovanj.

Letos več brezposelnih

Zimska brezposelnost v gradbeništvu, ki do seže višek navadno konec januarja, bo leto predvidoma večja kot v zadnjih letih. V sindikalnih krogih računajo, da bo brez zaposlitve 57 do 60 tisoč gradbenih delavcev. Za primerjavo navajajo, da je bilo konec januarja 1966 le 43.951 nezaposlenih gradbenih delavcev, leta 1967 je število padlo celo na 40.554, medtem ko se je konec lanskega januarja dvignilo spet na 53.376. Ob koncu leta 1968 je bilo v Avstriji skupno 101.000 registriranih brezposelnih.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Bogat kulturni program

Na nedavnem občnem zboru občinske zveze kulturnoprosvetnih organizacij v Ljutomeru so sprejeli tudi letošnji program kulturnih prireditev. Največ prireditev bo v okviru občinskega praznika meseca junija. Sicer pa bo več prireditev že prihodnji mesec v počastitev slovenskega kulturnega praznika, medtem ko bo aprila gostovala v Ljutomeru mariborska opera. Proslave 1. maja bodo minile v znamenju otroškega pevskega festivala, ki se bo odvijal v Ljutomeru in v Radgoni, na ljutomerski gimnaziji pa se pripravljajo na slovesnosti ob 50-letnici ustanovitve meščanske šole v Ljutomeru. Za dan borca v juliju napovedujejo proslave s pikniki in kulturnimi sporedi na prostem, septembra bo na sporedu nastop folklornih skupin na vinski trgatvi, medtem ko se bodo v oktobru zvrstila gostovanja mariborskega in celjskega gledališča.

Ptuj res staro mesto

Najstarejše slovensko mesto — Ptuj — obhaja letos svoj 1900-letni jubilej. Da je Ptuj res staro mesto, pove že dejstvo, da je več kot polovica hiš starih od 200 do 300 let, ena četrtna hiš pa je še starejših, med njimi so tudi take, ki so bile zgrajene pred 800 leti. Komaj 8 odstotkov ptujskih stanovanj ustreza sedanjemu času. Pač pa je treba upoštevati, da je Ptuj zgodovinsko zaščiten mesto.

Uspeh „male šole“

V zadnjih letih zelo uspešno deluje v Sloveniji tako imenovana „mala šola“, neke vrste prehodna stopnja med otroškim vrtem in osnovno šolo. Prve „male šole“, ki so štele le nekaj sto otrok, so bile v Ljubljani in Dravogradu v šolskem letu 1964-65; minulo šolsko leto pa je „male šole“ v Sloveniji obiskovalo že 15.641 otrok, to je 52 odstotkov vseh šolskih novincev. Posebno uspešno se „mala“ šola uveljavlja v Celju, kjer je bilo lani kar 82 odstotkov vseh letošnjih šolskih novincev.

Bučarjeva — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studlov — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Poje Irena Kohont — 20.00 Četrtek večer domaćih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Sodobna komorna glasba — 23.15 Nočni vrtljak zabavnih zvokov.

Petek, 24. 1.: 8.08 škerjančeve skladbe — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Klavirske skladbe Modesta Musorgskega — 12.40 Čet polja in potoke — 14.05 Koncert lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgled po zabavnih glasbi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Poje Alenka Pinterič — 20.00 Tekmovanja amaterskih zborov — 20.30 Izbrana dela Leaša Janačka — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 23.15 Lahko noč s priljubljenimi pevci zabavne glasbe.